

Ти си прибежище мое.
Ще ме пазиш от скръб.
С песни на избавление
ще ме окръжаваш.

Псалом 32:7

РЕДАКЦИОННА

Скъпи читатели,

Пред вас е последният за годината брой на *Зорница*. Част от темите са посветени на семейството – в тон с Деня на християнското семейство (21 ноември). Предизвикателствата пред семейството днес стават все по-големи и по-сложни на различни равнища – от нелекия живот на вяра в заобикалящата ни светска култура, през ориентирането в технологичната „действителност“, все по-силно повлияна от изкуствения интелект, до най-дълбокия ни стремеж – към мир и почивка в Бога.

В наше време, когато включим програма на компютъра или приложение на телефона си, често първо трябва да се справим с настойчиви предложения да използваме инструменти с изкуствен интелект за цели, които в момента изобщо не ни вълнуват. Едва след като изпозатворим всички изскачащи прозорци и оферти, можем да се заемем с работата, заради която сме отворили устройството. Погледнато по-общо, подобно е и положението в живота днес – необходимо е първо „да изключим“ множеството разсейващи мисли, породени от всекидневното, за да се съсредоточим върху същността: Господа и мира в Него.

И при технологиите, и в живота като цяло, се налага да използваме натрупания си опит, за да се справяме. Но без Божията воля, каквото и да правим, няма как да сполучим. За Бога обаче няма нищо невъзможно. Нека не забравяме това и нека израстваме във вярата и познанието на Господа все повече с всяка изминала година.

Олег Константинов

Семейството: източник на благодат или на травма?

п-р Джесика Иванова

Напоследък чета много за травми и за семейството. Няма човек по света, който да не е преживял някаква травма, и за жалост често източникът на травма е семейството. Травмите променят начина, по който виждаме света и

себе си, променят самите нас и често се предават на следващите поколения (макар статистиката по тази тема да е много разнообразна). Не е речено, че ти ще пошляпваш своите деца, ако един или двама от твоите родители са те

пошляпвали. Не със сигурност ще ти идва да им крещиш, докато не затреперят, ако и на теб са крещели. При всички случаи нещата, които ти си преживявал в твоето семейство като дете, оставят отпечатък у теб. Тези модели се повтарят и често се предават от поколение на поколение.

Християнското семейство, което празнувахме през ноември, е семейство, в което Исус Христос трябва да бъде Цар.

следва на 3 стр.

СЕД: 35 години лагерно служение

п-р Георги Желев

СВИДЕТЕЛСТВО

На 25 октомври 2025 г. в сградата на Евангелска съборна църква – Пловдив се проведе юбилейно събитие. Тържеството почете и прослави Бога за верността Му, докато отпразнувахме 35 години служение на СЕД.

Искахме да насърчим всички, които през годините са били съпричастни към това служение: учители, помощници, дарители, молитвени поддръжници, лагерници и родители. Наред с това желанието ни беше да запалим за лагерите нови хора. Сред присъстващите имаше и немалко приятели, които през годините са преминали през повече от едно от тези служения.

Всичко започна през лятото на 1991 г., когато няколко души: Якоб и Шефани Вибе, Иван Стоицев, Таня и Радка Павлови и Жоро Желев дръзнахме да поведем 62 деца в едно приключение, изпълнено с неизвестност.

Оттогава – лято и зима, на море или на планина, с деца и с юноши – всяка година Бог ни е подарявал благодатно време. През лагерите на СЕД десетки млади откриваха Спасителя, докато всички се учехме как да прекарваме време с Божието слово. Мнозина се изправяха пред предизвикателството да открият и да развият дарбите си в служение. Усърдно се стараехме да се приближаваме до небесния Отец и един към друг чрез приятелства.

следва на 6 стр.

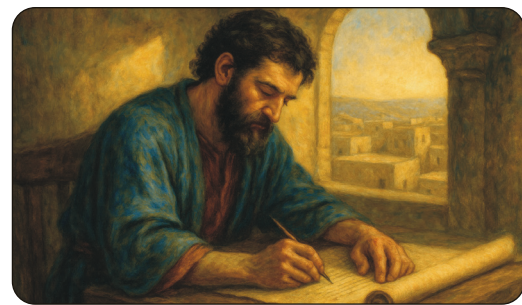

ГЛАСЪТ НА АМВОНА

Почтеност

п-р Георги Гърдев

Псалом 32 ни въвежда в сърцето на Давид след изобличението и прошката. Това е песен за прошката, написана, за да покаже на Божия народ нагледно как да живее достойно пред Бога – дори и след като са допуснати грешки или грехове.

Много богослови свързват Псалом 32 с Псалом 51 и го виждат като изпълнение на думите: „Тогава ще науча престъпниците на Твоите пътища и грешници ще се обърнат към Теб“ (Пс. 51:13). Ако е така, значи тук срещаме Давид непосредствено след порочното деяние с Витсавее – царят дълго време е отказвал да признае и изповяда греха си, докато Бог не го изобличава чрез пророк Натан и тежкото осъждение не върхлита дома му. Едва след тези събития Давид застава честно пред Бога, сърцето му се обръща и това довежда до вътрешна духовна промяна.

следва на 4 стр.

Името Му е... Чуден!

П-р Асен Симеонов

Зорница, 25 декември 1935 г.

Значат ли за тебе нещо имената? Или те са безцветни, обикновени думи на човешката реч – по-обикновени от другите думи? Не така е било в древния Изток. Името винаги е било символ на нещо. А когато дава някому име, Бог влага в него нещо дълбоко и вечно. Така е и с името на Христос.

Роди ни се Дете, Син ни се даде.
И управлението ще бъде на рамото Му.
А името Му ще бъде: Чудесен, Съветник, Бог
могъщ, Отец на вечността, Княз на мира.
Исаия 9:6

ЧУДЕН ПО РОЖДЕНИЕ

Онзи, Който е Господар на господарите, Комуто е подвластна цялата вселена, избира пътя на унижението за Своя Син. Не палат, не разкош, а бедна, схлупена кошара – сред прости хора и животни. Бог благоволява в най-нисшето, за да създаде най-висшето.

Не заслужава ли Христос името... Чуден?

ЧУДЕН В ЖИВОТА

Животът на Христос – от витлеемската ясла до Голгота – е нещо необикновено, при все че е с плът като всички останали, а сцената на живота Му е земна.

Христос е чист като утринна роса. Като планински сняг. Благоуханен като цветята. Цял изтъкан от светлина и святост. Лъчезарен, пълен с истина, доброта, човечност и божественост. Сред хищници – ангелски кротък и добър.

Минава по калните друмища на земята, без калта да полене по Него. Изкушаван е, но нито веднъж не пада в изкушение. Заобиколен е от порочност и богопротивност, но остава непорочен и божествен. И остава светли следи.

Не заслужава ли името... Чуден?

ЧУДЕН В СМЪРТТА

Той я предвкушава още приживе. Знае, че идва като неумолима повеля на Твореца за спасението на света. Бори се в Гетсиманската градина против горчивата чаша, но накрая се примирява с великата необходимост. И когато Му поднасят горчивата чаша, Той я изпива до дъно.

Агонията Му е агония на човек. Тя е дълбоко изживяна, разтърсваща безгрешното Му тяло и още по-святата Му душа. Но умира така, както само Бог може да умре – с истинско величие в смъртта.

Не заслужава ли името... Чуден?

ЧУДЕН ВЪВ ВЪЗКРЕСЕНИЕТО

Друго, което издига Христос над живота и над самата смърт, е Неговото възкресение. Пълна победа сред най-голямото поражение. Подобно на китна пролет след студена, ледена зима. Подобно на песен след скръб и ридания. Светло, хубаво утро след тъмна, бурна нощ.

Победител над живота и смъртта чрез възкресението. Това е нашата радост и надежда. Спасителят е жив. Първият плод от победата над смъртта.

Не заслужава ли името... Чуден?

ЧУДЕН В СЛОВОТО

Устата Му изричат думи, които милват и целят. Думи, в които кърти гласът на самия Бог. Но в тях понякога ехти и свещеният гняв – бурята на небесното негодувание. Те са ту като шумящ планински поток, ту като широка, плавна река, която носи благодат на народите. Неговата Блага вест е за прокажените, за всички, които са в неволя и робство.

Той е бил още преди създаването на света. Самото Слово и се е въплътило в нашия свят. Чрез Христос говори самият Бог.

Не заслужава ли името... Чуден?

ЧУДЕН В МИСЪЛ

Думите Му са откровение. Изречените Му мисли сияят като диаманти. Притчите Му са най-скъпа бисерна огърлица. Мислите Му излъчват неизтощима сила и свежест – ето вече две хиляди години. Всяка земна мъдрост бледнее пред Неговата мъдрост.

Властно покорява ума ни Неговата свръхчовешка мисъл. Не е ли наистина Чуден?

ЧУДЕН В СПАСЕНИЕТО

Той прави от ступения съд нещо ново. От прокажения – чист. От роба – свободен. От богопротивника – светец. На обречените давява милост, на погребаните – възкресение.

Стои като фар на брега на бурно море и напътства към спасителен пристан. Като добър пастир търси загубени овце.

Няма грях, който да надвишава по сила милостта Му, стига грешникът искрено да се покае. Освобождава ни от проклятието на миналото и от тежестта на някоя жестока съдба. Разтваря пред нас чертозите на Небесното царство и ни зове като лекар на безсмъртни души да ни даде спасение от всяка язва на греха. Протяга ръце и ни кани: „Елате всички отрудени и обременени.“

Не е ли Чуден в Своето спасение! □

Асен Симеонов е роден на 1.11.1901 г. в Етрополе, в семейството на Михаил и Мария Симеонови.

Завършва гимназия в Плевен, където се свързва с евангелската църква. Мисионери забелязват качествата му и го подкрепят да следва богословие в Цюрих. След дипломирането си започва служение в Севлиево. Там създава семейство с Елисавета, дъщеря на Стою Сендов, един от основателите на Евангелската църква в Асеновград.

През 1939 г., в условията на растящи репресии срещу еврейското население, пастир Симеонов кръщава около 300 евреи. Съдейства им с документи и помага да емигрират. Върши това с изключителна предпазливост, но не остава незабелязан от властите. Скоро му се забранява да упражнява пастирска дейност. След поредица от полицейски предупреждения е хванат и бит на улицата, а при друг случай край него произвеждат изстрел с цел сплашване. Една неделна сутрин, през богослужението, е свален от амвона и е изведен навън с белезници като престъпник.

Принуден да смени професията си, започва работата като адвокат. След Девети септември обаче

заслугите му за спасяването на евреи са пренебрегнати от комунистическата власт и срещу него започват психически и физически репресии. Прави се опит да бъде съден при Пастирския процес през 1949 г.

В хода на разпитите го отвеждат в гора и го карат сам да копае гроба си. Дъщеря му Невенка разказва: „Баща ми беше физически силен, но по-скоро флегматичен човек. Представям си как е копал бавно и старателно, очаквайки това да са последните му минути, шепнейки наум последната си молитва. А „охраната“ му вероятно е била смутена от синия му поглед – леко отнесен, но решен на всичко. Върнали го. Било само шега.“

Разрешават да упражнява адвокатска практика единствено по бракоразводни дела. Известно време работи като преводач в издателство „Наука и изкуство“, а по-късно и в Българския съюз за физкультура и спорт.

От 1967 до 1980 г. п-р Асен Симеонов е председател на Съюза на евангелските съборни църкви в България. Въпреки всички преследвания и унижения той запазва неопетнено своето име, като остава верен на онова, което е проповядвал от амвона.

Преполова във вечността на 6 октомври 1985 г.

Вестник *Зорница* е издание с консервативен протестантско-евангелски характер. Спирва се от редакционна колегия към **Българско евангелско дружество**.

По второстепенни доктринални въпроси редакцията допуска разнообразие от мнения. Становището на даден автор невинаги съвпада с това на редакционната колегия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Влади Райчинов, Владимир Железов,
Данаил Игнатов, Джесика Иванова, Емил Марков,
Олег Константинов, Радостин Марчев,
Станислав Алексиев, Тодор Велчев

ЗОРНИЦА

БЪЛГАРСКО ЕВАНГЕЛСКО ДРУЖЕСТВО

адрес: БЕД, ул. Солунска 49, София 1000 | email: vestnik.zornitsa@gmail.com | FB: vestnikzornitsa | web: zornitsa.bg | тел.: 0892 250 517

Редактор на броя: Олег Константинов
Коректор: Тодор Велчев
Предпечат: Влади Райчинов
Печат: *Прима принт* ЕООД

Каталожен номер за абонамент
към Български пощи: 312
ISSN: 0861-3826

Зорница се нуждае от финансова подкрепа. Бъдете съработници на най-старото българско периодично издание!

Ще бъдем благодарни, ако обмислите с молитва да бъдете спомоществатели на изданието!

Българско евангелско дружество | IBAN: BG84 BPBI 7942 1021 9606 01 | BIC: BPBIBGSF

Семейството: източник на благодат или на травма?

п-р Джесика Иванова

следва от 1 стр.

Именно в християнското семейство Той трябва да бъде главата и всички се нуждаем от Неговата помощ, благодат и сила, за да живеем заедно. Аз съм част от семейство, в което родителите ми, двете ми сестри и брат ми са все още живи и здрави. Пръснати по света, но все пак свързани. Имам и свое собствено семейство: съпруга ми Ивайло и нашите две дъщери, едната от които е родна, а другата е осиновена. Първокласничката ни е руса и пухкавичка, със сините очи на дядо си. Двадесетмесечното ни момиченце е шоколадово и кльошащо, с топли кафяви очи. Желая с цялото си сърце нашето семейство да бъде източник на благодат, а не на травми в техния живот.

Затова чета много по тази тема. На първо място, искам да разбера защо реагирам в определени ситуации по изненадващ за мен начин и как да не причинявам травми на дъщерите си. И на второ място, искам да помогна на осиновената ни дъщеря, която очевидно носи собствени травми. Малката беше на 11 месеца, когато се запознахме с нея, и при първата среща беше толкова стресирана, че плачеше почти през цялото време. След като я прибрахме у дома, наблюдавах как понякога тялото ѝ се сковаваше – не от гърч, а като стресова реакция. Лекарите и социалните работници потвърждават, че е здрава и че тези реакции са резултат от травмите, с които тя (и ние) ще се бори.

Когато нашата избрана-чрез-осиновяване дъщеря порасне, тя няма да има спомени от двата месеца, прекарани при биологичните си родители, или от момента, в който те я изоставиха при социалните. Няма да има спомени от времето, което прекара в домовете на две различни приемни семейства. Но както се вижда още сега, след като вече е спокойна, усмихната и с уста, пълна със зъби (когато дойде при нас, имаше само един зъб), има голяма разлика между нейните реакции и тези на моята родна дъщеря на нейната възраст. Онзи ден внезапно малката започна да крещи, щом чу непознат мъжки глас от другата страна на вратата. Детето има травми.

Две книги, които са ми били много полезни през този период, са *Първичната рана: да докоснем света на осиновеното дете* от Нанси Нютън Верие и *Тялото помни* на Бесел ван дер Колк. И двете книги обясняват как травмите стават част от тялото – един вид мускулна памет. Ван дер Колк дори твърди, че травмите ни променят на клетъчно ниво и това дава обяснение за неочакваните реакции, които могат да бъдат предизвикани по всяко време (т.нар. „тригери“: отключващи фактори). Това виждам и в моите реакции, откакто станах майка. Никога не се ядосвам, ако нещо се случува, но при проява на неуважение губя самообладание. Защо е така? Докато ровя в спомените си, се убеждавам, че това трябва да се корени в реакциите на родителите ми, макар да не мога да се позова на конкретни случаи.

Ако някой се стремежи към святост или ако иска да разбере какви травми носи, най-сигурният начин е да стане родител. Всеки ден ще се сблъскаш със сто

хиляди предизвикателства. Израснах в християнско семейство, доближаващо се до класическото определение за „идеалното семейство“ като общност на любов, подкрепа и стабилност, в която всеки член се чувства оценен, уважаван и разбран и където се изгражда положителна среда за растеж, учение и емоционално благосъстояние. Но въпреки това, семейството имаше недостатъци и аз нося травми. Родителите ми правеха най-доброто, на което са способни. Сега, хвърляйки поглед назад, те се радват за някои моменти, но за други съжаляват. Това е част от бремето да си родител.

Чула съм хора да цитират Изход 34:7, където се говори за греха (или, в някои преводи: за беззаконието) на бащите, заради който Бог въздава до третото и четвъртото поколение. Това е вярно, но не трябва да го надценяваме. Повече от всичко трябва да се учим от грешките на родителите и да не ги повтаряме. И двамата ми родители са били първородните в техните семейства и може би затова и двамата са перфекционисти. Можете ли да отгатнете дали и аз съм перфекционист? За тях това е било полезно за изграждане на техните характери, но на мен не ми помогна. Благодарна съм им, че държат на добре свършената работа, че ме научиха да бъда особено внимателна към детайлите. Но има перфекционизъм и лоша страна. Лично аз не желая да продължи да бъде част от живота ми и със сигурност не искам да го предам на децата си. Писането на писмо може да бъде едно благодатно средство, разговор с Бога, при Когото да потърсим проща за греха на бащите и да отправим молба за освобождение, чрез силата на Духа.

Цитираният по-горе стих обаче не започва с греха на бащите, а казва: „(Господ) Който показва милост към хиляди поколения, прощава беззаконие, престъпление и грях, но не оневинява виновния.“ За жалост,

от греха ни има последствия и грехът на другите остава травми в нашия живот. Нашият грях остава травми в живота на другите. Бог не оневинява, Той прощава, Той показва милост, и то не до третото и четвъртото поколение, а към хиляди поколения!

Ударението пада не върху проклятието върху децата на непокорните бащи, а върху характера на Бога. Вижте шести стих: „ГОСПОД, ГОСПОД, Бог жалостив и милосърден, дълготърпелив... избобилства с милост и вяност.“ Нека повторим: Господ Бог е милостив! Той е милосърден към нас, когато напълно се проваляме като членове на семейство (каквато и да е ролята ни в него). Той ни прощава. В I Йоан 1:7 пише: „Ако ходим в светлината, както е Той в светлината, имаме общение един с друг и кръвта на Сина Му Исус Христос ни очисти от всеки грях.“ Когато пазим на тъмно нашия грях или греха, извършен срещу нас (който може да се превърне в травма), те имат сила. Те са като гъби, които растат. Девети стих ни дава напътствие: „Ако изповядваме греховете си, Той е верен и праведен да ни прости греховете и да ни очисти от всяка неправда.“ Изповедта е първо към Бога, но малките групи (като „класовете“ на Джон Уесли) или доверен приятел могат да помогнат да бъдем отговорни пред другите, да останем в светлината на Бога и да не изпадаме отново в греха.

Не познавам човек, който не желае да бъде добър член на своето семейство. Не познавам родител, който не иска да бъде добър родител. Не познавам човек без травми – дори и между вярващите. Но познавам Един, Който е Лекар на лекарите, Който е милостив, верен и праведен и Който показва милост към хиляди поколения, и Който възстановява целостта на човека чрез любовта Си. Грешка – дори и грях – е да твърдим, че нямаме травми (I Йоан 1:8), да се правим пред хората, че сме добре и че всичко е на шест. Чрез доверени хора и пред Господа, трябва да извадим всичко на светло. Аз често започвам по обратния ред. Ако реагирам по нежелан начин, задавам въпросите в тази последователност: Какво се е случило? Какво чувство изпитвах? Какви автоматични мисли минаха през главата ми? От Бога ли бяха? От врага ни?

За да бъдат нашите семейства наистина християнски, те трябва да бъдат места, където Божията благодат избобилства. Не сме свършени. Но трябва да отиваме при Бога всеки ден и да Му даваме възможност да излива в нас благодат чрез използване на благодатните средства (или духовните дисциплини). Неговата благодат не се излива в тъмни килери, а изпълва стаите, както слънчевите лъчи пълнят и топят дома, когато разтворим пердетата и щорите в слънчев ден. Бог не работи чрез натиск или с насилие. Неговата любов е преобразяваща и ни възстановява, за да сме съобразни с Неговия образ и подобие. От април тази година, докато гледам своята малка дъщеря, аз съм свидетел как силата на любовта може да промени човека. Ще позволим ли на Източника на любовта да направи това – първо в самите нас, а след това и в семейството ни? □

Почтеност

п-р Георги Гърдев

следва от 1 стр.

Псалом 32 е бил особено скъп на Августин. Според преданията той го написва на стената до леглото си в дните преди смъртта си, за да размишлява върху него денем и нощем. А Давид, с вдъхновение от Господа, съчинява тези думи като поучение към народа – откровен разказ за стръмната пътека на греха и изцелителното действие на изповедта с покаяние.

Тази тема е една от основните червени нишки в Писанието. Исус разказва за блудния син, който загърбва източника на всяко благословение – своя баща – и става слуга на греха. Повратният момент в живота на момчето е фразата: „като дойде на себе си“ (Лука 15:17). Това е началото на неговото обръщение и завръщане.

От своя страна, апостол Павел пише до Тимотей по темата за покаянието, като използва два глагола: „да изтрезнеят“ и „да се избавят от примката“ (II Тим. 2:26). Грехът е лудост, безумие, умопомрачение. Давид ще ни покаже вътрешното състояние на безумеца. Неговото увещание е: „Аз минах по този път. Горчиво е! Не постъпвайте така.“

Псалом 32 започва с обобщено описание: „Блажен онзи, чието престъпление е простено, чийто грях е покрит. Блажен онзи човек, на когото Господ не вменява беззаконие и в чийто дух няма измама“ (1-2 ст.). Да си в изправни взаимоотношения с Бога – това е най-дълбокият мир, който човек може да познае.

На друго място Божието слово ни увещава: „Страхът от Господа спомага за живот. Който го има, ще си ляга наситен и няма да срещне зло“ (Пр. 19:23). Прекрасно е да си легнеш вечерно време със съзнанието, че няма за какво да те уличат; че не прикриваш никакви мрачни следи; че не си злоупотребил и не се страхуваш от проверка; че не си лъгал и няма за какво да те разобличават; че не си изневерявал и няма какво да криеш; че не водиш таен и двуличен живот. Прекрасно е да заспиваш спокойно с убеждението, че си не си се поддал за злото; че си вървял по пътя на правдата; че си откъм страната на небесния Бог. Новият завет дава едно прекрасно обещание: „Очите на Господа са върху праведните и ушите Му – към тяхната молитва“ (I Пет. 3:12).

Втори стих говори не за безгрешник, а за човек, който поддържа списъка на греховете си кратък. Ако съгреша, се покаява, възстановява щетите и търси прошка от наранените. Изглажда отношенията, върви към помирение. Досието на такъв човек е изчистено от небесния Бог. Грехът остава в миналото. Изповедта дава възможност да се прелисти нова страница. Давид казва: „Блажен онзи човек, на когото Господ не вменява беззаконие.“

Почтеността е от огромно значение за нашата връзка с Бога. Тя е първото нещо, което трябва да опазваме, и последното, което можем да си позволим да изгубим. Почтеността не е нещо придобито. Тя е онова, което сме. Затова трябва да я пазим. Тя е като балон. Лека е и едно убождане може да я спуква. Дори и всичко останало в живота ни да не върви според желанията ни, нашето име трябва да остане чисто. Ако бизнесът ти пропадне, това не значи и ти да пропадеш. Но ако злоупотребяваш

и лъжеш, тогава пропада не само бизнесът ти, а и самият ти. Пази почтеността си! Другите неща нека да си отиват. Делата отминават, но името ти остава.

Нашата почтеност стъпва върху връзката ни с Бога. а Той очаква от нас не да бъдем преуспели, а да бъдем верни.

В трети стих Давид споделя: „Когато мълчах, овехтяха костите ми от охкането ми всеки ден.“ Това е периодът, когато той живее в лъжа след прелюбодейството и последвалото убийство. Живее в таен грях. Той изпраща Урия в най-горещия бой, Урия умира, а Витсавее става „годна за женене“ вдовица. В този момент Давид вероятно си мисли: загубих сет, но печеля мача. Има обществен живот – наглед безупречен – и таен живот, за който знаят само Давид, Витсавее, Йоав и Бог. Но последиците не закъсняват: „Понеже денем и нощем ръката Ти тежеше върху мене, влагата ми се превърна в лятна суша“ (4 ст.).

Божията ръка е тежка. Но нейното желание е не да те смаже, а да те изобличи и възстанови. Новият завет казва: „Господ наказва този, когото обича, и бие всеки син, когото приема“ (Евр. 12:6).

Може ли вярващ човек да съгреша? Разбира се. Разликата между повярвалия и невярващия не е, че първият никога не пада в грях. Голямата разлика е в това, че не може да намери покой в греха. Вярващият познава тежестта на Божията длан. „Денем и нощем ръката Ти тежеше върху мен“ – ето това е усещането на Христовия последовател, когато е допуснал морален компромис.

За невярващите хора „злотворството е като забавление“ (Пр. 10:23). Но праведният изпитва сърдечна болка и страда, докато не намери сили от Духа да се изправи отново и да продължи напред. Ето по тази причина ап. Павел предупреждава вярващите в Коринт, че поради тяхната небрежност в духовен план „мнозина... са слаби и болнави, а доста са и починали. Но ако разпознавахме сами себе си, нямаше да бъдем съдени. А когато биваме съдени от Господа, с това се наказваме, за да не бъдем осъдени заедно със света“ (I Кор. 11:30-32). Вярващият може и да съгрешава понякога, но не може да намира удоволствие в греха, понеже тежестта на Божията длан го изобличава.

Разковничето е в *признанието*: „Признах греха си пред Теб и беззаконието си не скрих. Рекох: Ще изповядам на Господа престъпленията си и Ти прости вината на греха ми“ (5 ст.). Думата „признах“ в Стария завет идва от корена „знам, съзнавам“. Настъпва мигът, когато Давид вече не се самозалъгва. Не казва: „Не знам за какво говориш! Не съм преспибал с тази жена“, а

излиза на светло. Веднага щом пророк Натан го разобличава, Давид просто казва: „Съгреших пред Господа“ (II Царе 12:13).

Оттук идва посланието и към нас, читателите: „За това нещо нека Ти се моли всеки благочестив – на време, когато може да се намери. Наистина, когато големите води преливат, те няма да стигнат до него“ (6 ст.). При греха важи принципът за сеенето и жъненето. Нарушиш ли Божия стандарт, измениш ли на Божиите постановления, загърбиш ли Божията воля, това със сигурност ще доведе до последици. Те може да не дойдат на мига, но семето е засято, пониква и впоследствие израства и дава своя горчив плод.

Виждаме го у Давид. Аммон изнасилва сестра си Тамар, но Давид мълчи, защото собствената му вина го обезоръжава. Авесалом убива Аммон и бяга. Това води до дълги години отчуждение. После идва и бунтът на Авесалом, опитът за узурпиране на престола, трагичната му смърт. „Големите води преляха“ в дома на Давид. Затова той призовава: не постъпвайте като мен. Не чакайте семето да роди изроден плод. Изповядайте навреме!

Може би сте чували за онази прословута случка от 1912 г. във френската столица. Шивачът Франц Райхелт мечтае да лети и скача със самоделен парашут от Айфеловата кула. Но цената на провала се оказва прекалено висока. Пада от 57 метра височина и намира смъртта си.

Така е с греха: омайва ни с обещания за висини, но ни води към пропастта. Преди прелюбодейство, преди неверност, преди присвояване, винаги се чува шепотът: „Ще бъдеш като Бога!“ Това обаче е сладка лъжа, която не донася нищо полезно.

Пред изкушения ще се изправя всеки от нас. Те няма да спрат. Сатана ги замисля и изпраща с цел да разруши свидетелството ни, да разбие дома ни, да подкопае почтеността ни. Когато се поддава на изкушението, човек „се завлича и подлъгва от собствената си страст. И тогава страстта зачева и ражда грях, а грехът, като се развие напълно, ражда смърт“ (Яков 1:14-15).

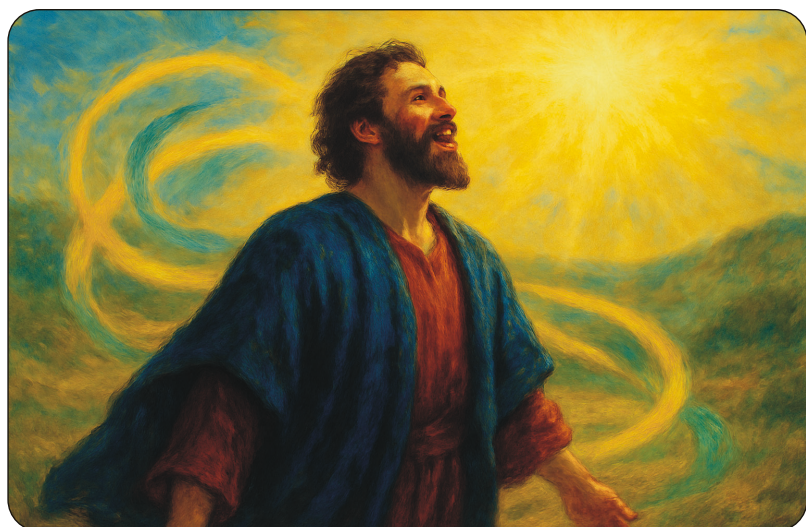
Пойката тук е пределно ясна. Прекъсни греха в зародиш! Както пише Джон Оуен, удряй го там, където се ражда: в сърцето.

„Ти си прибежище мое. Ти ще ме пазим от скръб. С песни на избавление ще ме окръжаваш“ (7 ст.). Покаянието донася песен, а не осъждане. Тя е пристан и прибежище във време на буря и наводнение. По-добре е да пеем като получили прошка, отколкото да позволяваме на водите на наказанието да ни отнасят – само защото упорито сме отказвали да наречем греха „грях“.

На фона на всичко това, Бог взема думата в осми стих и казва: „Аз ще те вразумя и ще те науча на пътя, по който трябва да ходиш. Ще те съветвам, като върху тебе ще бъде окоето Ми.“ (8 ст.). Това е Божието „амин“ към откровената изповед на Давид. Ако до скоро гланта на Бога е тежала върху душата на царя, сега към него гледа Божието око. То води, вразумява, наставлява. Именно така Творецът е устроил да се развива нашият живот. Когато Му се доверяваме и Го следваме, това води до блаженство. Но когато се отдалечаваме и Го загърбваме, ние вървим срещу Божия замисъл и жънем болка.

>>

>> Този свят примамва като казино. Докато печелиш, ще продължат да те задържат с всевъзможни омайващи напитки, удобства и грижи – само и само да останеш там и да продължиш да губиш. Казиното неизменно печели. Клиентът може да изпитва кратковременна еуфория, но не на това място е отредено да води живота си. Тук той е на гости. По подобен начин действа и грехът. Примамва, създава наслади, притъпява болките, задържа вниманието – но рано или късно ни оголва.

Бог обаче има съвсем различен план. Довери Му се и Той ще те благославя по съвсем различен начин. „Не бъдете като кон или като муле, които нямат разум, за чиито челюсти трябва оглавник и юзда, за да ги държат, иначе не биха се приближавали към Тебе“ (9 ст.). Не бъдете като животно, което отказва да следва стопанина си. Ние сме собственост на небесния Създател. Той иска да ни пази, да ни храни, да ни напоява и да засища всяка наша необходимост. Но ако

се дърпаме и не слушаме гласа на стопанина си, ще усетим юздата – за наше добро. Когато отказваме да Му се доверим, болката става инструментът, с който Той ни връща при Себе си.

В 10 стих Давид продължава: „Много ще бъдат скърбите на нечестивия; но онзи, който уповава на Господа, милост ще го окръжи.“ Както праведността, така и нечестие са семена. И едното, и другото дават плод с времето. Когато следваме Божията правда, това произвежда във всекидневие то ни благодат и сила – и Неговата милост ни обкръжава. Но когато допускаме нечестие то да завладее сърцето, неговите плодове, макар и понякога да се забавят, неизменно ще взорчат живота ни. Последниците ще са лични, емоционални, физически, финансови, брачни, семейни.

Завършекът на този Псалом 32 е като тройна камбана: „Веселете се в Господа и се радвайте, праведници, и викайте с радост всички, които сте с право сърце!“ (11 ст.). С този възторжен призив, пълен с радост и признателност, се обръща към нас Давид. Ако пазиш почтеност в Божието име, със сигурност ще намираш веселие, радост и песен в Господа!

Когато вечер четеш Словото, нека тази молитва да изпълва тишината: „Изпитай ме, Боже, и познай сърцето ми. Опитай ме и разбери мислите ми. И виж дали има в мене оскърбителен път; и ме води по вечния път“ (Пс. 139:23-24). Когато сутрин ставаши да вършиш делничните занимания, нека същата изповед да се издига към Бога:

„Изпитвал си сърцето ми, посетил си ме нощно време, опитал си ме и не си намерил в мене никакво зло намерение“ (Пс. 17:3). Ако съвестта ти е напоена с увереност в Бога, продължавай напред. Имай мир с Бога.

Но ако приличаш на Самсон – назорей по обет, по име, по прическа и по родители, но в сърцето си при филистимките, – тогава те грози сериозна опасност. Самсон ще убие лъва, но после ще намери в мъртвия труп кошер с мен, ще бръкне и ще яде, че и даже ще го укриве от близките си. Това не е пример за живот в почтеност. Този човек има едно лице на публични места, а съвсем други неща витаят в душата му насаме.

Пази достойнството и почтеността на своята връзка с Бога. Освалд Чеймбърс пише: „Никога не се опитвай да водиш живота си с Бога по начин, различен от Неговия. А Неговият начин изисква пълно посвещение.“ Човек, който страни от общението с Бога, ходи по ръба на бездната.

Вземи днес поуката на Давид. Не се свени да наречеш греха „грях“. Изповядвай го своевременно. Приемай Божието вразумление, Христовите заповеди, напътствията на Духа. Пази почтеността си като най-скъпото, защото тя не е трофей, а твоята същност пред Бога.

И тогава ще вкусваш блаженството на онези, които се получили Божията прошка – с песни на избавление около теб, с Божието око върху теб и с радост, която е неподатлива нито на водите на изкушението, нито на бурите в този свят. Блажен е онзи човек, чието престъпление е простено и в чийто дух няма измама.

Веселете се в Господа и се радвайте, праведници, и викайте с радост всички, които сте с право сърце! □

История на Църквата през епохата на Античността и Средновековието (I-XV век)

КНИГИ

Наскоро излезе от печат книга на п-р Данаил Изнатов от поредицата лекционни курсове по история на Църквата. Целта на курса е да представи обзор на живота на Църквата през първите петнадесет века от нейното съществуване – от Античността до Средновековието (I-XV в.).

Заглавието на новия труд е *История на Църквата през Античността и Средновековието, I-XV век*. Издава се от „Динамик Консулт“, а се разпространява от „Нов човек“.

Хронологически изданието естествено се вписва пред вече публикуваните книги от поредицата, посветени на историята и живота на Църквата през периода на западноевропейския Ренесанс и Реформацията (XVI-XVII в.), на Просвещението и движенията за обновление (XVIII-XIX в.), както и на развитието на Църквата и света през XX и началото на XXI век.

Представените в лекционния курс знания са сериозен повод за размисъл върху това как съвременните християни надграждат делото на Христовата новозаветна църква. Те дават възможност да бъде освежена паметта за подвига на първите поколения християни след апостолите – време, в което от малка „юдейска секта“ Църквата се превръща в мощна сила за преобразяване на

света във всички сфери на живота. Това е историята на десетки знайни и на стотици, дори хиляди незнайни мъже и жени, които следват и изпълняват Великото поръчение на Господ Исус Христос с пълно посвещение на делото на Благата вест, нерядко с цената на собствения си живот.

Книгата е структурирана в две части. Първата е посветена на живота на Църквата след Христовите апостоли – на устояването във вярата и усилията за съхраняване на църковното единство. Втората част обхваща периода от Вселенските събори до Реформацията.

В тази първа част се разглеждат теми като религиозно-политическата обстановка в Римската империя до трети век; устройството и укрепването на Църквата през периода преди Никея,

както и съставянето на библейския канон; вселенските събори от IV и V век и животът на най-изявените личности в тях; развитието на Църквата през ранното Средновековие (V-VII в.) и Иконоборческата криза.

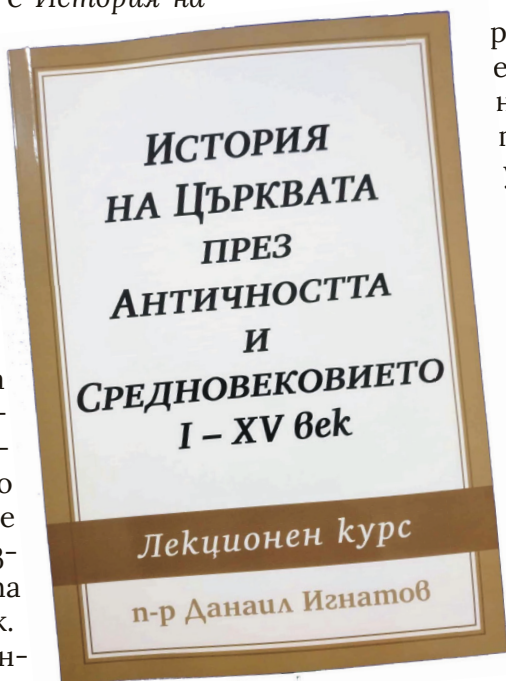
Втората част обхваща Схизмата между Източната и Западната църква от 1054 г.;

Кръстоносните походи и тяхното отражение на Балканите; двата периода на византийски ренесанс; делото на светите братя Кирил и Методий; Покръстването на българите; появата на нови ереси, като богомилството и катарството; приноса на арабски и юдейски философи; възникването и развитието на схоластиката в Западна Европа; исихазма и крайния синтез на византийското богословие; пагането на Константинопол под османска власт през 1453 г., както и приноса на България за развитието на духовността и културата в Източна Европа.

В съставянето на книгата участват с приложения и статии и двама автори, защитили докторски дисертации: Георги Боев с изследването си „Евангелието в контекста на гръко-римското общество“, както и Петко Чолаков с „Християнство и робство в епохата на апостолите“.

Включени са и текстове на двама студенти по богословие: Деян Димитров и Христо Войников, посветени съответно на делото на Кирил и Методий и на ранната история на Арменската църква.

Като изследва видимите основи и „първите етажи“ от може би най-трудния период в историята на Църквата и множеството препятствия и кризи, през които тя преминава, читателят може да се увери в Христовата благодат, която я укрепява, опазва и напътства към растеж през вековете. Така се потвърждават и думите на Господ Исус, че „и портите на ада няма да ѝ надделаят“ (Мат. 16:18). □

СЕД: 35 години лагерно служение

п-р Георги Желев

следва от 1 стр.

Песните, изгрите и приключенията само правеха това преживяване още по-сладко. Лагер след лагер умората отстъпваше и ние се потапахме все по-дълбоко в тази благодат. Да бъдеш част от лагер постепенно се превръщаше в силен вътрешен порив, който те караше да живееш в очакване на следващата среща.

На тържеството присъстваха над сто души – малка част от всички онези, които през годините са участвали в служението. В очите им обаче се виждаше колко са запалени, с каква вяроност и отдаденост обичат работата с деца! В карето вдясно можете да прочетете преживяното през погледа на Мира Зарева – пастирска съпруга, майка на четирима лагерници, учител и доброволец в лагерите на СЕД.

Изключително благословение е да служиш с такива хора – обичащи Бога и децата, готови да жертват отпуски, средства, нерви и труд. И по този начин – лагер след лагер, година след година – в продължение на цели 35 години!

И сякаш с половин уста тук се промъква въпросът: „Стига ли толкова?“

Не! Не стига! Броени дни след края на поредния лагер вече усещаме липсата и това ни подтиква да мечтаем, да тръпнем, да очакваме и да планираме следващия.

Докога? Господ знае.

Всичко е от Него, чрез Него и за Него! □

Любимото лагерно време

Мира Зарева

Любимото ми време през детските лагери на СЕД беше вечерното събиране на ръководителите. Деният приключваше. Всички деца вече бяха в леглата си. Най-накрая цареше тишина. А ние, изморени, сядяхме да обсъдим случилото се – със слънчогледови семки, гиня или нещо друго за хапване.

Сядяхме заедно – група различни хора, свързани от желанието Бог да ни употребява в живота на децата. Споделяхме как Бог е работил през деня: кое дете се е молило в „тихото време“, дали децата са разбрали библийската история, получават ли се следобедните игри, кой е предал живота си на Христос, как върви мисионерската история вечер.

Умората ни се оттегляше. Купчинките с обелки от слънчоглед растяха. Постепенно разговорът поемаше към радостите и трудностите, през които Господ превеждаше всеки от нас. И между нас с Жоро и Данчето, Яна, Галя, Дора се появяваше близост и особено единство. Често се унасяхме и в спомени от предишни лагери. Заразителният смях на Дора понякога така ни увличаше, че направо забравяхме, че... децата спят. Накрая навеждахме признателно глави. Бяхме само безполезни слуги, както често ни напомняше Жоро.

Беше ми любимо време, защото виждах как Бог работи на лагерите на СЕД.

На първите лагери ходехме семейно с нашите деца. По-късно се прибавиха и деца от Съборната църква във Велинград. Днес повечето са млади хора, които крачат вярно след Господ Исус Христос. Те се стремят да служат, а някои вече са и ръководители на детски лагери. Всичко това е поради Божиата милост!

Вълнувах се да виждам как шестте лагерни дни, наситени с Божието слово и молитва, се отразяват на децата и как се създават приятелства. По-късно, през перипетиите на юношеството, тези приятелства бяха подкрепя за много от тях. Продължават да бъдат благословение и за нашите четири деца.

Видях и истинско духовно съживление в семейство с един вярващ родител, което беше изпратило осемгодишното си момиче на лагер. Но знам, че не съм видяла всичко. Бог е направил много повече и продължава да работи.

Празникът в ЕСЦ Пловдив много приличаше на любимото ми вечерно събиране на ръководителите. Разликата е, че си спомнихме не един лагерен ден, а цели 35 години! Днес сме многократно по-благодарни, че Бог е използвал нас, несъвършените, за да изпълни Своя съвършен план в живота на децата. Слава на Бога, Който работи на лагерите на СЕД! □

Ценните служения на фондация СЕД

Влади Райчинов

Фондация СЕД служи в България вече 35 години. Нейната дейност е в подкрепа на местните църкви, а основният ѝ фокус е работата с деца, юноши и семейства чрез библийско обучение и изграждане на християнски ценности в различни обществени и църковни контексти. През годините служението се утвърждава като последователна и разпознаваема форма на работа с деца, насочена както към тяхното духовно израстване, така и към подкрепа на семействата и църковните общности.

Вече три десетилетия и половина СЕД организира детски и юношески лагери, които се провеждат ежегодно в различни части на страната. Лагерното служение се превръща в една от най-видимите и устойчиви дейности на фондацията, като през него преминават хиляди деца от различни възрасти и населени места. На лагерите децата се запознават с библийски истини по достъпен и възрастово съобразен начин, изграждат приятелства

и преживяват скъпоценно време, наситено с общуване, игри и духовно наставление. За много от тях лагерите са първи досег с изучаването на Божието слово и навиците на християнския живот.

Успоредно с лагерното служение, СЕД има целогодишни програми като клубове за деца и младежи, ваканционни библийски инициативи и обучителни формати. Тези дейности разширяват обхвата на служението извън летния сезон и дават възможност за продължителна и последователна работа през учебната година. Чрез тях децата и младежите се насърчават да задълбочават познанията си върху Библията и да изграждат устойчиви навици като Христови ученици.

Фондацията подготвя и обучава доброволци, учители и ръководители за работа с деца в църковна и извънцърковна среда, като обръща внимание както на практическите умения, така и на духовната подготовка на служителите. СЕД издава и разпространява библийски материали и помагала за неделни училища, клубове и лагери, които подпомагат работата на местните църкви

и служители. През годините значителен брой от децата, участвали в програмите, впоследствие се включват като доброволци и ръководители.

Освен лагерите, фондация СЕД развива и целогодишни програми за деца, младежи, родители и доброволци. Сред тях е клубът *Откриватели* – седмични срещи през учебната година в домашна среда, в читалища, в църковни сгради и други подходящи пространства. Част от дейността е и т.нар. *Петдневен клуб* – ваканционна програма с игри и библийски истории, провеждана в рамките на няколко последователни дни.

СЕД също организира *Ваканционно библийско училище* – програма, предназначена за работа с деца през ваканцията. За по-големите деца и тийнейджърите е замислен клубът „Младежи в действие“. Той включва редовни срещи за изучаване на Божието слово и взаимна подкрепа през учебната година. Към целогодишната дейност се включват и обучения и курсове за учители и доброволци, които се провеждат на различни места според нуждите на местните църкви. □

Няма окови, които Неговата любов да не може да разчупи

Мирела Илиева

Искам да започна със стих от Словото: „Ще ви дам и ново сърце и нов дух ще вложя вътре у вас, и като отнема каменното сърце от плътта ви, ще ви дам меко сърце“ (Йез. 36:26).

Това свидетелство може да не е никак красиво на думи, но е описание на неизчерпаемата любов на нашия небесен Баща.

Неотдавна се озовах на най-тъмното място в живота си. Бях в положение, от което не виждах никакъв изход. Мислех, че толкова много съм объркала живота си, че няма възможност за каквото и да оправяне или разчистване на бъркотията.

Ще попитате как се озовах на такова място. Краткият отговор е, че *всеки компромис*, който си позволявах да правя с греха и с вярата си в Бога, ме беше довел до това тъмно място. И когато казвам „тъмно“, имам предвид непрогледен мрак.

КОМПРОМИСИТЕ И ТЪМНИНАТА

Всеки погрешен завой, който предприемах, ме отдалечаваше от Извора на живота и истината. С всяко следващо решение да се доверявам на лъжите на врага, вместо на истината, в крайна сметка бях стигнала до самото дъно. Изпитвах отчаяние, депресия, вина, срам.

До това дъно не проникваше нито лъч светлина. Не намирах надежда, нито мир. Както в сърцето, така и в ума ми се беше настанила непрогледна тъма.

Бях стигнала до края на себе си. Не можех да продължавам да живея по този начин. Усещах, че съм откъд всякаква поправимост. Бях изоставила първата си любов. Отново и отново отхвърлях Бога със своя греховен начин на живот. Затова мислех, че съм извън Неговия обсег. Струваше ми се, че Той не е способен да ме спаси и да ме очисти от мръсотията на моя грях и че завинаги се е отказал от мен.

Та нали точно това заслужавам, мислех аз – да живея под тежестта на своя грях! Страшно място да намериш себе си, нали?

Не че не съм се опитвала да си помогна сама. О, опитвах какво ли не – всичко, което смятах, че може да ми донесе облекчение или помощ. Но това „всичко“ ме довеждаше до усещане за още по-голяма безнадеждност, изгубеност и самота. Престанах да вярвам, че има изход. Ако имаше нещо по-дълбоко от самото дъно, вече се намирах там. И към каквото и да протягах ръка, то не беше способно да ме спаси.

Търсех утеха навсякъде другаде и у всеки друг, но в резултат се намирах още по-празна. Липсваше ми душевният мир, който някога имах с Бога. Копнеех за Неговата любов. Копнеех за избавление от мрачните мисли на страх и отчаяние. Духовните окови и вериги бяха станали част от моята идентичност. Мислех, че нищо и никой не е в състояние да ме освободи от тях. Докато Бог не ми докажа обратното.

Наистина никой не можеше да ме спаси от това състояние. Никой освен Този, Който е извървял пътя до Голгота за мен. Само единственият истинен Бог беше способен да преобърне нещата. Той винаги е верен да се яви, щом самите ние осъзнаем, че сме стигнали до края на самите себе си и Го призовем.

Мирела Илиева е родена и израснала в Казанлък. Още от детска възраст е свързана с живота на Евангелската баптистка църква в града и участва в детски и младежки лагери на Християнската младежка баптистка организация (ХМБО).

След завършване на средното си образование заминава за Великобритания, където в момента е последна година студент в Университета „Бат Спa“. Успоредно с обучението си, работи в сферата на инсталирането на аудио- и видеосистеми в бизнес сгради в Лондон. Надява се след дипломирането си да се завърне в България и да се включи в служение у нас.

А аз наистина бях стигнала до края. Тогава с последни сили призовах името Му. И точно както Петър, когато се е давел в онази буря, промълвих с последната надежда, та-яща се в мен: „Боже, избави ме!“.

С ПОСЛЕДНИ СИЛИ ПРИЗОВАХ ИМЕТО МУ

Протегнах ръце към Него като отчаяно дете. Копнеех да бъда избавена от единствения истинен Спасител. И разбира се, Той *здро*во хвана *ръката ми*, сякаш през цялото време беше чакал само да се протегна към Него и да потърся помощта Му. Сега си давам сметка, че тогава съм успяла да призова името Му не чрез собствената си сила – такава не беше останала у мен. Самият Той беше преминал през тежка борба на Голгота, за да мога аз да направя това.

Сигурна съм, че през цялото време, докато съм живяла като блудна дъщеря, избягала от дома си и обърнала гръб на Татко, Той е призовавал хора, които ме познават, и им е напомнял *да се молят на колене*, борейки се за моето спасение.

Най-важното е, че днес мога да свидетелствам от сърце: аз съм *дишащ* и *жив* пример за това, че няма нито едно човешко сърце, което Божията благодат и любов да не могат да възстановят. Няма *рани*, които Той да не може да изцели. Няма *поражение*, което да не може да превърне в победа. Няма *окови*, които Неговата любов да не може да разчупи. Няма *скръб*, която Той да не може да отнеме и да замени със Своята радост. Няма *страх*, който Той да не може да преобърне на истински мир.

Самият Той е моят мир!

БЯХ ИЗГУБЕНА, НО СЕГА СЪМ НАМЕРЕНА

Където и да се намирате в житейския си път, бъдете сигурни: Божието сърце е препълнено с любов към вас. Преди всичко Той е самата любов. Той копнее да излее тази любов в сърцето ви. Щом като може да го направи за мен, може да го направи и за вас. Без значение колко далеч от Него смятате, че сте стигнали, Той ще стигне още по-далеч, за да ви намери и да ви върне обратно при Себе Си – там, където принадлежите.

Днес мога да заявя: *бях изгубена, но сега съм намерена!* Бях изгубена в тъмнината, но Неговата светлина ме прибра у дома. Нито за миг в моето жалко съществуване без Него Той не е спирал да се грижи за мен, да ме чака и да вика нежно името ми: „Прибери се у дома, мило дете!“ Независимо колко пъти съм Му обръщала гръб и съм

предпочитала да остана в ямата на мизерията и греха си, Той нито за миг не се е отказвал от мен. Може да съм се отричала от Него безброй пъти в живота си досега, може да съм се пускала от Неговата длан, но Той никога не е пускал моята. Бог винаги ме е очаквал да се завърна, устремена към Неговата бащина презгръдка.

Днес аз не само съм *намерена* от Него. Аз съм *приета*, *изкупена*, *оправдана*, *уповаваща* се на Неговата благодат и презгърната завинаги – до вечността! Ако имате Бога, няма никакво значение какво липсва в живота ви. Но ако Бог липсва, няма значение какво притежавате. Само Той е способен да удовлетвори копнежа на сърцето ви. Той е повече от достатъчен.

Елате при Него с това, което имате – дори и единственото, което носите, да е разбито сърце. И вижте как Той е способен да го направи цяло и да го изпълни със самия Себе Си. Той ни приема и обича точно каквито сме. Но наред с това, мили приятели, Той ни обича *твърде много*, за да ни остави такива, каквито ни е намерил.

И както наскоро ми напомни един скъп за мен човек, Бог е отговорът на всяко наше търсене. Оставил е отпечатъка Си в нас. Цени ни като зеницата на окоето Си.

Не правете компромиси с вярата. Дръжте се здраво за Него, сякаш от това зависи животът ви. Защото наистина всеки гръх, който поемаме, зависи от Него. Дръжте се силно за Неговите обещания. Без значение колко дълбоко достига грехът ви, Божията благодат е още по-дълбока.

И знайте, че дори в непрогледния мрак Той е с вас и чака да извикате към Него.

Аз достигнах до края на себе си, но тогава Христос, моят верен Спасител, достигна до мен! „Ако някой е в Христос, той е ново създание. Старото премина. Ето, всичко стана ново!“ (II Кор. 5:17). □

Климент Александрийски и приносът му към началото на Александрийската школа

п-р Данаил Игнатов

Александрийската школа е най-древният център на християнското богословие. Тя възниква в Александрия – втория по значимост град в Римската империя, с население от около един милион души през първите векове сл. Хр. Специфично за този град е съчетанието и взаимодействието между гръцката и древната египетска култури, както и силното влияние на значителна юдейска общност. Още от предхристиянската епоха Александрия е утвърдено литературно и образователно средище. В града се намира прочутата библиотека с около 700 000 книги и ръкописи. Именно тук се срещат и взаимодействат различни идейно-религиозни течения – неоплатонизъм, гностицизъм, мистични култове и юдаизъм.

Според църковното предание основателна църквата в Александрия е евангелист Марк. От края на II век все по-широка известност придобива дейността на Александрийската катехизисна школа. За неин първи наставник се счита Пантен, който вероятно стъпва върху наследството на по-ранни поколения християнски учители. По-цялостна и систематична програма на школата обаче развива **Климент Александрийски**.

Александрийската школа насочва вниманието си към метафизичните измерения на вярата, отчасти под влияние на философията на Платон. Нейните представители използват специфичен метод и стил, които включват терминология от класическата гръцка философия, водени от убеждението, че „Бог не е оставил творението без Свои свидетели“, наред със свидетелството на Божието слово. В тълкуването на Писанието често се прилага алегоричният метод.

Школата преживява периоди на разцвет и упадък в течение на няколко века. Тя се утвърждава като мощен център на богословски дебати по най-основните въпроси на християнската изповед на вяра, особено в контекста на първите вселенски събори. Именно в този период Александрийската школа играе съществена роля при обсъждането и формулирането на решенията, свързани с *Първата* и *Втората христологични кризи*, които стоят в центъра на съборния дневен ред.

Климент Александрийски (150–215/220 г.) е роден вероятно в Атина, в семейство на езичници, с името Тит Флавий Клеменс. Датата на неговото обръщение към християнството не е известна, но е ясно, че решаващо влияние за това оказват заниманията му с различни философски учения, които по-късно оставят траен отпечатък и върху богословската му мисъл. Събитието, което определя в най-голяма степен неговата интелектуална ориентация, е пътуването му до Александрия. Там той е силно впечатлен от беседите на Пантен, става негов ученик и впоследствие го наследява като водач на Александрийската школа около 200 г. сл. Хр.

Оценката на богословието на Климент не е еднозначна. В редица отношения то носи белезите на мисленето от епохата на елинизма. Още Фотий, патриарх на Константинопол през IX век, отправя остра критика към съчинението *Хипотези*, приписвано на Климент и по-късно изгубено. Според свидетелството на Фотий това произведение съдържа редица неортодоксални, а дори и еретични идеи, сред които и учението за вечността на материята. Въпреки тези критики Климент остава в църковната история като изключително влиятелен и значим автор.

Климент приема, че вярата може да бъде защитена и задълбочена чрез изучаването на философията. Същевременно той ясно съзнава опасността от елинизация на християнството и води решителна полемика срещу гностицизма. На тази ерес Климент противопоставя християнския „гносис“, който разпознава и използва „скритите съкровища на истината“, разпръснати в различните философски системи. В този

смисъл Климент Александрийски често се определя като основател на спекулативното богословие.

Най-известните му съчинения образуват трилогия, посветена на пътя на човека към познанието на Бога: *Увещание на гърците*, *Педагог* и *Стромати*. Климент изгражда своето богословие, като поставя в неговата основа учението за Логоса – идея, която доминира в цялата му мисъл. Логосът е Творецът на света. Той е единственото божествено проявление в старозаветния закон, както и във философията на гърците, а когато настъпва времето – в Неговото собствено въплъщение.

Климент защитава учението, че Логосът, заедно с Отец и със Светия Дух, съставя Божествената Троица. Само чрез Неговото посредничество човек може да познае Бога, тъй като Отец остава непознаваем.

Логосът е Божественият разум. Той е Учителят, Наставникът на вселената, Законодателят на човечеството. Той е също Спасителят на човешкия род и

Съзидателят на новия живот. Този нов живот започва с вяра, напредва чрез знание и съзерцание и води, посредством любов и милост, към безсмъртие и обожение (θεωσις, „деификация“). Христос е въплътеният Логос, Бог и човек, чрез Когото имаме достъп до живота на Бога. Христос е слънцето на правдата.

Климент твърдо защитава и съществуването на една-единствена Църква. Той я нарича Девица-майка, която храни децата си с млякото на Божието слово. В Църквата съществува йерархия на служенията: епископат, проповядване и диакония, която според него отразява йерархията в служението на ангелите.

Климент изповядва боговъдъхновеността на Писанието, но същевременно предупреждава, че библейските текстове може да се използват превратно от хора, които не ги приемат в тяхната цялост, изваждат отделни думи и изрази от контекста и изопачават смисъла им.

В учението за греха и покаянието Климент развива собствени виждания, повлияни от културната среда на неговото време (които могат да бъдат открити и при по-късни автори). Според него грехът на Адам се състои в отказа му да бъде обучаван от Бога. Грехът не се предава по наследство, а като последица от лошия пример, който прародителят на човечеството дава на своето потомство. Може да се предполага, че по този начин Климент цели да предпази християните от влиянието на гностицизма, който внушава, че материята по природа е носител на злото.

Мисълта на Климент относно брака и женитбата е изцяло ортодоксална. В брака той вижда сътрудничеството на човека с Твореца: „Човекът се изявява като образ на Бога, когато сътрудничи на Бога в създаването на човеци“. Раждането на деца обаче не е единствената цел на брака. В него се упражняват и утвърждават добродетели като взаимна любов, взаимопомощ и сътрудничество, които свързват съпрузите в трайна и дълбока връзка. Същевременно е известно, че самият Климент никога не се е женил. Той отбелязва и че „ние хвалим девството на тези, на които Бог го е дарил“ (*Стромати*, 3, 1, 4). И тук ясно личи последователната му борба срещу влиянието на гностицизма, който отрича брака.

Климент тясно свързва учението за Логоса с учението за тайнствата. Подобно на други църковни отци той приема, че чрез водното кръщение се извършва новородението на човека. Кръщението той определя още като печат, освещение, съвършенстване и тайна.

В този дух Климент пише: „Когато се кръщаваме, ние се освещаваме; осветени, ние ставаме безсмъртни. [...] То е банята, чрез която сме измити от нашите грехове; благодатта, която отклонява наказанието за нашите прегрешения; освещение, което ни предава светата светлина на спасението; благодатта, чрез която можем, казано по друг начин, да видим ясно Бога“ (*Педагог*, 1, 6, 26).

Спорно е доколко Климент възприема Причастие като жертвоприношение на Църквата към Бога. По-скоро той насочва

>>

>> вниманието към участието в него като израз на вътрешно морално преломяване и обновление на душата.

В съчинения си Климент често говори за символичния смисъл на евхаристийните елементи. Според него например Библията „нарича виното символ на свещената кръв“ (Педагог, II, 2). „Хлябът, който се преломява, е символ на тялото на Господа“ (Стромати, V, 1). На друго място Климент пише, че в Евангелието от Йоан виждаме как Христос изразява тази истина чрез символи: „Яжте Моята плът и пийте Моята кръв.“ С тези думи Господ описва метафорично своите качества на вярата и обещанието, чрез които Църквата – като живо тяло, съставено

от много членове – се освежава и расте, свързва се и се съединява от двете: от вярата, която е тялото, и от надеждата, която е душата, подобно на това как Самият Господ е от плът и кръв (Педагог, I, 6).

Няколко години след като оглавява Александрийската школа, Климент е принуден да напусне Египет поради гоненията срещу християните, предприети от император Септимий Север. Заминава за Кападокия при своя бивш ученик Александър, който по-късно става епископ на Йерусалим. Там Климент умира, без да види отново любимия си град Александрия.

Следва да се има предвид, че богословието на Климент Александрийски отразява

епохата и конкретните обстоятелства, в които той живее, и в някои отношения показва липса на пълна ортодоксална зрялост. Въпреки това Климент оставя богато литературно наследство на човек с изключително широка култура, формирана от задълбочени познания по философия, поезия, митология и литература, както и – не на последно място – от дълбоко познаване на Свещеното писание. За него Евангелието не се накърнява от светската наука; напротив, светската наука служи на вярата. Християнството е короната и славата на всяка истина, до която човешкото познание се доближава. ▢

Силата на прошката

Емил Марков

Полинезия е обширен регион в централната и южната част на Тихия океан. Името произлиза от гръцките думи „поли“ (много) и „несос“ (остров).

Днес преобладаващото изповедание в повечето полинезийски общества е християнската вяра, а началото ѝ често се свързва с една битка при Фей Пи на остров Таити. Това е поучителна история, която донякъде напомня събитията, описани в IV Царе 6:21-23, и показва как прошката не само може да обезсили врага, но и да го спечели на твоя страна.

През 1797 г. в Таити пристигат първите постоянни европейски заселници – тридесет души заедно с членове на Лондонското мисионерско дружество. По онова време владетелят на острова, крал Помаре II, е в конфликт с местните вождове, които отказват да го признаят за върховен сюзерен. Кралят се сприятелява с мисионерите, а те го учат да чете, запознават го с Библията и постепенно той проявява жив интерес към християнската вяра. Враждебно настроените вождове обаче остават постоянна заплаха и през 1808 г. успяват да ги прогонят на съседния остров Moorea. Помаре II организира военна подкрепа от свои роднини на островите Raiatea, Bora Bora и Tuamotu и заедно с мисионерите се завръща в Таити.

На 12 ноември 1815 г. кралят и приблизително 800 мъже се събират за обществено богослужение на място, наречено Narii. По време на службата в далечината се появява голяма тъмна въоръжена хора, носещи тотемите на боговете си. Помаре II нарежда богослужението да приключи мирно, след което разполага войските си на брега. Сред тях има и езичници, останали верни на своя крал. Християните, по собствено настояване, заемат предните редици на бойната линия, за да защитят езическите си съюзници и да им дадат още една възможност да потърсят спасение.

Местните идолопоклонници започват яростна атака, съпроводена от проклетия и самохвални виковете, обичайни сред туземците. В началото

те имат превес и всяват смут сред защитниците, но в един момент водачът им Опухара пада прострелян. Вестта за смъртта на вожд предизвиква паника и бунтовниците се разбягват.

За всеобща изненада Помаре II заявява, че християнското Евангелие учи на любов (те ароха) и прошка. Няма да има клане, нито репресии. Победилите християни коленичат на морския бряг и благодарят. Вместо да злорадвават над падналите мъртви, те ги погребват. Идолът на бог Оро и всичките му атрибути са изгорени.

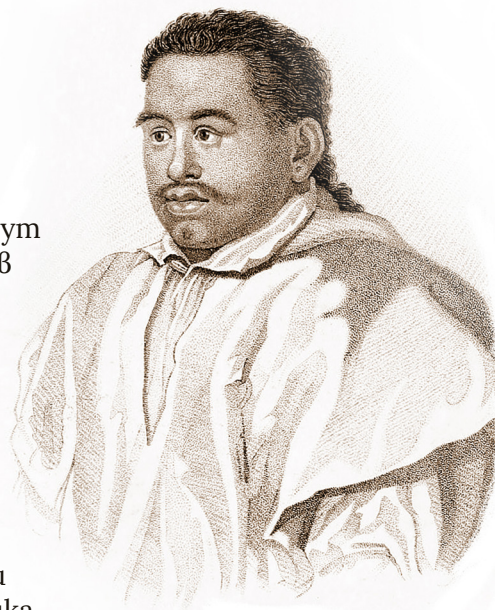
Оцелелите езичници, които се крият в горите, виждат дима и решават, че домовете им горят. Такова е традиционното поведение на победителите по време на гражданските войни в Таити. Домогаващата практика ги е научила и че жените и децата им биват изклани.

Каква е изненадата им, когато те слизат откъм хълмовете и откриват, че къщите им са непокътнати, а жените и децата им – живи. И не само това – те научават, че Помаре II е обещал безвъзмездна прошка на всички, които сложат оръжията си.

Унищожаване на езически олтар в Отахеите и изграждане на християнска църква
Изображението е от корицата на *Missionary Sketches* (06/1819); преработено и леко оцветено въз основа на оригиналната гравюра, без промяна на детайлите
| източник: argonauts2022.net

Изображение на Крал Помаре Втори
Гравюра на Р. Хикс по оригинална рисунка на Уилям Елис
| източник: Wikimedia

„Цялото Евангелие на Исус Христос сякаш се разпространи сред бедните езичници в едно великолепно действие на любов и милост – пише мисионерът Х. Р. Хауейс. – Контрастът между този конфликт и всяка друга военна кампания беше твърде драматичен. Това съкруши езичниците, смаза ги и

направи повече за обръщането на острова към вярата, отколкото всички проповеди във всички параклиси в Moorea и Таити. Но не беше ли случилото се плод именно на тези проповеди?“

Победените са толкова силно впечатлени от проявената необичайна милост, че през следващите седмици се отказват от „старите си вярвания“. Започват масови обръщания към Христос.

На 16 май 1819 г. Помаре II се кръщава и така става първият християнски крал в Полинезийския триъгълник. С помощта на мисионерите той изготвя първия писмен закон на Таити – за защита на живота и имуществото, за освещаване на брака и за установяване на съдебна власт, която да прилага законите. Настъпват промени

в гражданския ред, въвеждат се фамилни имена, а някои наследствени права отпадат. Островът получава първата си печатница, а също така започва отглеждането на памучни, захарни и кафеини култури.

През 1842 г. Таити и съседните острови са обявени за френски протекторат, а по-късно са анексирани като колония на Франция. Монархията е премахната и се разпространява католицизмът. И все пак днес 54 процента от населението на Френска Полинезия принадлежи към различни протестантски църкви – най-вече към Протестантската църква „Маохи“, която е най-голямата. Нейният произход се проследява до Помаре II – краля на Таити, който приема християнската вяра и прилага на дело основния евангелски принцип: любов и прошка към победения враг. ▢

Игва ли нещо добро от Назарет?

Владислав Райчинов

В края на октомври Сеул стана сцена на едно от най-представителните събития в календара на евангелското движение. Общото събрание на Световния евангелски алианс (СЕА) събра близо хиляда делегати от 124 държави под мотото „Благовестията за всеки“. Петдневният форум, който се провежда веднъж на шест години, обедини водачи от всички континенти с визия Благата вест да достигне до всеки човек по света до 2033 г. – година, която символично ще отбележи две хилядолетия от смъртта и възкресението на Христос.

От първия ден атмосферата в църквата домакин „Саранг“ беше едновременно празнична и молитвена. Над пет хиляди корейски вярващи се присъединиха към международните делегати, като така превърнаха срещата в съвместно поклонение. Хор от четиристотин певци и оркестър от сто инструменталисти водеха хвалението, а молитви и песни на десетки езици отразяваха единството на Христовото тяло по света. „Благогатта, която получихме от Господа, е толкова голяма, че искаме да я споделим със света“, каза пастир Джон Оу, домакин на събитието.

Основните теми в Сеул следваха три линии: достигането на Благовестията до всеки човек, единството на евангелските вярващи и отговорността на Църквата да се застъпва за страдащите и уязвимите. Говорителите подчертаха, че Благата вест касае не само личното спасение. Тя е и сила, която въздейства на обществото. Сърцевината на тази визия прозвуча в думите от Ефесяни 2:13-18: „Той е нашият мир, Който направи двата отдела едно.“

Джейсън Мандрик от организацията Operation World представи глобална картина на евангелското движение днес. По неговите данни световната евангелска общност наброява около 650 милиона души, като над 70 процента от тях живеят в Африка, Азия и Латинска Америка. „Тежестта на християнството се е преместила към Глобалния юг“, каза той. „Това не е упадък на Запада, а разцвет на нови центрове на вярата.“ Тази промяна постави на дневен ред въпроси, свързани с обучението на нови водачи в региони като Африка, със споделянето на ресурси от страна на Европа и Северна Америка и с изработването на нови модели за партньорство между църквите.

Събранието включваше 23 тематични панела, които разглеждаха широк спектър от въпроси – от ученичеството на работното място до етиката на изкуствения

интелект, от грижата за творението до помирението между враждуващи общности. Сред обсъжданите теми бяха библейската грамотност и нуждата от разпространение на Библии, защитата на живота, правата на жените, помощта за мигранти и сираци, както и трафикът на хора в съвременния свят.

Третият ден беше посветен на застъпничеството за страдащите. Различни доклади очертаха тревожна картина на гоненията срещу християни: през 2024 г. в Африка са регистрирани 35 от общо 121 въоръжени конфликта в света, вследствие на които 45 милиона души са били разселени, сред тях 16 милиона християни. В отговор СЕА стартира молитвената инициатива „Rise Up Africa“, чиято цел е духовно възстановяване на континента чрез постоянна ходатайствена молитва.

Сред участниците се открояваха представители на организации като Open Doors, Tearfund, Обединени библейски дружества, Global Generosity Network и Компас. Техни говорители подчертаха нуждата църквите да се превърнат в убежища – общности на приемане и изцеление, в които срамът от преследването се преобразява в свидетелство за Божията вяроност.

Новият генерален секретар на СЕА д-р Ботрус Мансур
| снимки: Владислав Райчинов

Кулминацията на общото събрание беше официалното встъпване в длъжност на **д-р Ботрус Мансур**: новият генерален секретар на Световния евангелски алианс. Той е и първият ръководител от Близкия изток в почти двувековната история на движението. Родом от Назарет, юрист по образование, основател на баптистка църква и директор на единственото официално признато евангелско училище в Израел, д-р Мансур е познат с дългогодишната си работа за религиозните свободи и междурелигиозния диалог.

„За единство на вярващите се застъпва Исус в Своите молитви – каза той. – В моя роден град Назарет, където Божият Син е възвестил Благата вест, както и чрез последната Му молитва преди кръста да бъдем едно, се връщаме към истинския смисъл на думата „евангелски“. Ние сме призвани да бъдем носители на Благата вест.“

Новият генерален секретар постави акцент върху ученичеството и единството като път към изпълнението на Великото поръчение. Той се ангажира да укрепва националните и регионалните евангелски алианси и да продължи застъпничеството на СЕА за свободата на вярата и убежденията. „Божие царство трябва да бъде видимо в нашите семейства, на работните ни места и в нашите общности“, заяви Мансур. „Когато живеем с милост и правда, ние правим Христовото управление видимо и разпознаваемо.“

В рамките на работната част на събранието беше избран нов Международен съвет на СЕА, включващ представители от всички континенти. Европа беше представена от д-р Райнхарт Шинк, генерален секретар на Германския евангелски алианс. За председател беше избран д-р Годфри Йогараджа от Шри Ланка, познат с работата си в сферата на човешките права.

Вечерните събрания бяха белязани от силните проповеди на д-р Рик Уорън, автор на книгата Целеустременият живот и водач на движението „Да завършим задачата“. Той насочи вниманието към 2033 г. като възможност за възобновена отдаденост към Великото поръчение. В първото си слово Уорън припомни петте измерения на Христовата мисия: да благовестваме Благата вест, да изграждаме ученици, да изцеляваме страдащите, да се молим непрестанно и да съграждаме Неговата църква.

Ден по-късно той се спря на модела на първата църква от книгата Деяния – „църквата в най-добрата ѝ форма“: единна, моеща се, споделяща и щедра. „Силата на църквата не е в нейните структури, а в общността, която обича и служи – подчерта той. – Едва когато вярващите действат заедно, с любовта и ревността на първата църква, Великото поръчение може да бъде изпълнено докрай.“

Форумът приключи с призив за единство, ученичество и сътрудничество между църквите по света, но и с ясно съзнание, че Европа, макар и все по-секуляризирана, остава мост между корените на християнството и новите центрове на вярата. Участниците споделиха усещането, че бъдещето на евангелското движение е многоезично и многоцветно – твърдо основано на Писанието, развивано в условията на общностно споделяна вяра и целенасочено фокусирано върху съработничество за благовестване и ученичество.

„Всичко дължим на Бога. Тук съм не заради себе си, а за да служа – заяви в заключителното си изказване д-р Мансур. – Успехът на нашето движение не може да бъде задача на един човек. Ще вървим напред заедно, обединени от една и съща мисия.“

С тази увереност Световният евангелски алианс навлезе в нов етап от своята история – с поглед към 2033 г., с обновено посвещение за единство, благовестване и изграждане на ученици на Христос във всяка част на Земята. □

Неволни възпитатели

В. Д. Фурнаджиев

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

Зорница, 6 ноември 1935 г.

Всеки знае, че отношенията между отделния човек и обществото са отношения на взаимни задължения. Човекът дължи на обществото, но и обществото му е задължено. Който има само задължения, но не и права, е роб. Двадесетият век отрече робството.

Отношенията между родители и деца също са отношения на взаимни задължения. И тук робството е недопустимо. В областта на възпитанието, особено в първите години, тежестта на задълженията безспорно клони към страната на родителя.

Първото право, с което детето се ражда – и срещу което всеки родител поема задължение още като става родител – е правото да очаква, че за неговото възпитание ще се полагат най-големи грижи. Това е най-големият капитал, който едно дете може да получи. Това е и най-необходимият капитал – и всяко дете трябва да го получи.

Всеки баща и всяка майка възпитава, дори без да го искат и често без да го съзнават. Възпитава и този, който говори, и този, който мълчи; и този, който обича, и този, който изоставя; и този, който разбира от възпитание, и този, който не разбира нищо. Това твърдение може да изглежда странно на пръв поглед, защото сме свикнали да влагаме в думата „възпитание“ нещо непременно добро (макар че говорим и за „лошо възпитание“, „криво възпитание“ и други подобни).

Тъй като не разполагаме с кратка и общоприета дума, с която да означим влиянието на дома върху детето, юношата и младежа просто чрез самия факт, че създава среда, наситена с внушения и примери – среда, пълна с „теркове за поведение“ – можем да приемем думата „възпитание“ именно в този смисъл. Възпитанието, следователно, представлява въздействието върху мисленето и

поведението на детето. Това въздействие е непрекъснато, безмълвно и често неволно; то се възприема и с очи, и с уши и се попива естествено от младата душа.

И обществото е възпитател – при това в значителна степен несъзнателен. Ролята на общественика-педагог е да открива и наблюдава елементите на това несъзнателно обществено възпитание и да пробужда у обществото съзнание за собствената му отговорност в този процес. Това е задача на всеки гражданин, на когото е присърце културното издигане на народа.

Обществото трябва да се научи да се самонаблюдава и самоконтролира, да държи сметка за цялостното си въздействие върху по-младите и по-уязвимите си членове.

То дължи на всяко свое дете добро възпитание, така както носи отговорност и за неговото правилно образование. □

Четири часа в селския народен университет в Пордим

Иван Д. Стефанов

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

Зорница, 26 август 1933 г.

Една длъжност ме накара да ида при директора на горния университет, където се забавих четири часа. За пръв път посетих този единствен по рода си институт у нас. Впечатлението си искам да споделя с четците на в. *Зорница*.

Бях учуден от големия успех във всяко отношение. Само за три години са построени повече от четири здания. Бяхме разведени из университета от учтивия и услужлив син на г-н директора.

Видяхме отдела, където учениците се учат как да отглеждат малки бебета. Заварихме главната сестра, швейцарка, обкръжена от ученички, които къпеха малки бебета. Тия бебета, някои от тях без майки, са донесени в училището за умело отглеждане. Нашата селянка лесно ражда деца, но след това няма нужната подготовка и здравни познания, за да ги отглежда и да се бори с болестите, които са техни неминуеми спътници. Тук млади селянки, бъдещи майки, се учат, под вещото ръководство на способни лекари и милосърдни сестри за всички длъжности, свързани с майчинството.

Заведени бяхме и в забавачницата. Тук три ученички забавляваха доста успешно около 30 деца от с. Пордим. В училището има и болница, където освен учениците, идват на лечение болни от селото и околността. В университета са застъпени още отделите: земеделие, скотовъдство (предимно краварство) и птицевъдство.

Под вещото ръководство на млад агроном, завършил в Дания, селянчетата и селянките се учат рационално да обработват богатата земя на своите ниви и градини. Университетът притежава над 300 декара земя, по-рано част от селската мера и обхващаща намиращата се в съседство железопътна линия.

А какво да кажа за уважаемия директор на университета и неговата съпруга! Двамата са главните виновници да се основе в България туй единствено по рода си училище. След като са работили в Македония и България повече от 40 години за духовното и християнско издигане на българите, те искат да послужат на народа в последните години, учейки го как по-лесно

и рационално да изкарва своята прехрана и да се подготви да извършва важните длъжности, свързани със семейството.

Д-р Хаскел е мил човек, способен наставник, „добър самарянин“, който разбира нуждите и болките на народа и винаги е готов да помогне, в кръга на възможностите. А г-жа Хаскел е добра и делова християнка с голям ум, силен морален усет и любвеобилно майчино сърце. Познанията й като добра майка, възпитателка и домакиня са големи: умело и търпеливо учи младите селянки на домакинство, на шиене, кърпене и на добри обноски.

Селският народен университет в с. Пордим е фар, който ще пръска светлина в мрака на невежеството и суеверията в околността му и в цяла селска България. [...] Той ще изиграе голяма културно-просветна духовна роля в живота на българското село. Прави чест на нашата държава, загдето е осъзнала голямото значение на това заведение за издигането на българския селянин и селянка. □

ЗОРНИЦА НАВЪРШВА 150 ГОДИНИ. ПОДКРЕПЕТЕ Я!

СКЪПИ ПРИЯТЕЛИ на ЗОРНИЦА,

През 2026 г. вашият любим вестник ще отбележи юбилей!

Зорница се подготвя да чества **150 години** от своя първи брой като вестник на 2 януари 1876 г. През втората половина на XIX век със същото име излиза и списание *Зорница*, на което ще отделим по-голямо внимание при друг повод.

Имаме нужда от подкрепа – чрез абонаменти, дарения и молитви – за да обезпечим издаването на *Зорница* и да продължим да повишаваме качеството на материалите.

Както вече писахме, през 2026 г. цената не само няма да се повиши, но дори ще намалее леко. Ако сега един двоен брой струва 3 лева, то от януари новата цена ще бъде **1,50 евро** (вместо 1,53 евро). Предпочитаме да закръглим сумата за ваше удобство, а всичко останало оставяме в Божиите ръце.

Същото важи и за годишния абонамент. Ако през 2025 г. той бе 16 лева, през следващата година ще бъде точно **8 евро** (вместо 8,18 евро) за шест двоини броя.

АБОНАМЕНТ през БЪЛГАРСКИ ПОЩИ

Бихте ли се абонирали – себе си и още някого?

Можете да се абонирате през Български пощи за цялата 2026 г. (или само за част от годината). До 31 декември 2026 г. абонирането ще става **в български лева** и ще струва **15,65 лева в клоновете на Български пощи**.

От 1 януари 2026 г. Български пощи ще приемат абонаменти **само в евро**. Новото е, че ще можете да се абонирате и за по-малък брой издания в рамките на годинатае.

АБОНАМЕНТ през РЕДАКЦИЯТА

Както обичайно, можете да направите групов абонамент (минимум 10 броя) с директно писмо до редакцията на *Зорница*. Цената е както досега: **16 лева за един абонамент**.

Пишете на редакционната поща (vestnik.zornitsa@gmail.com) за подробности и издаване на фактури.

Американското „телевизионно евангелизаторство“

По повод смъртта на скандалния Джими Суагърт

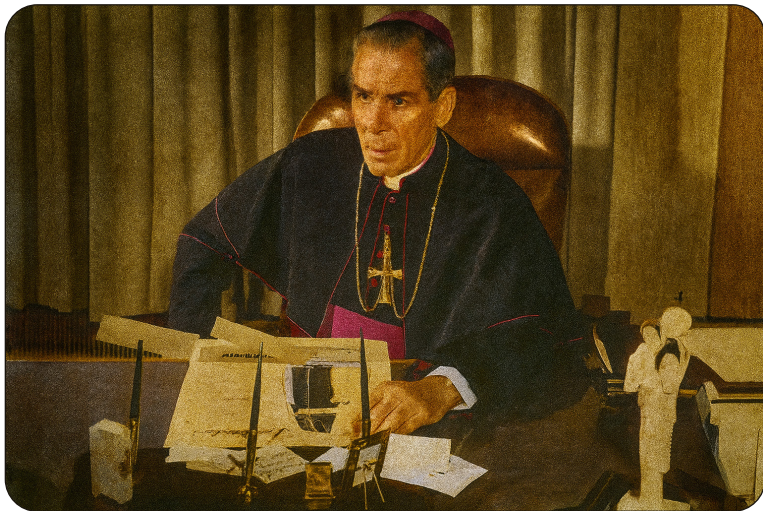
Тодор Велчев

За близкото минало обикновено се пише по-трудно, отколкото за далечното. Когато е изтекло доста време, нашата оценка е някак по-безпристрастна и точна – тя стъпва върху добре изучени факти и може да проследи станалото в неговата последователност и последици. Но докато още сме потопени в определени исторически процеси, посоката на хода им често е неясна, а отражението им върху мисленето и поведението на хората е почти непредвидимо.

Това важи особено за феномени на духовната култура. Все пак си заслужава да поразсъждаваме върху едно специфично за американското протестантство от средата на XX век насетне явление, наречено „телевизионно евангелизаторство“ (*televangelism*). С увереност може да се каже, че то е изиграло важна роля в дейността на църквите в САЩ и е оформило представите на широка публика за тяхното послание. Конкретният повод да се спрем на темата е неотдавнашната смърт на един от символите на „телевизионното евангелизаторство“, Джими Суагърт.

Джими Суагърт е телевизионен благовестител, който нашумява първо с красноречието и сценичния си стил, а по-късно – със скандалните си прояви на неморалност. Проповедническата му дарба е безспорна, но за съжаление името му се превръща за мнозина в нарицателно и показателно за религиозното лицемерие. Той почина на 1 юли 2025 г., на деветдесетгодишна възраст. Ще се върна на житейския му път по-късно.

В исторически план феноменът „телевизионно евангелизаторство“ се предшества от радиопредавания с благовестителска цел. Началото е поставено преди повече от столетие от конгрешанския свещенослужител С. П. Кадман. Той започва с радиоизлъчвания на свои проповеди, а от 1928 г. начинанието му се превръща в поредица, предавана всяка неделя следобед по голямата радиомрежа NBC. През 30-те години на XX век настъпва истински бум на християнски радиопредавания, някои от които съществуват и до днес. Те не са запазена марка само на протестантските църкви; един от популярните говорители е римокатолическият епископ Фултън Шийн.

Еп. Фултън Шийн, наричан „баща на телевизионното евангелизаторство“
| източник: Wikipedia

Ала същинско „медийно нашествие“ на християнски проповедници се наблюдава в американските телевизии след Втората световна война. Посоката е трасирана тъкмо от еп. Шийн, който през 1951 г. сменя своето поприще от радиото към телевизията и бива наречен от сп. *Time* „първият телевизионен благовестител“. На следващата

година петдесетният благовестител Рекс Хъмбард започва ежеседмични телевизионни предавания на църковни служби. За три десетилетия неговата мрежа ще покрие цялото земно кълбо – към 1980 г. предаванията му се излъчват от 695 телевизионни станции на 91 езика.

С подобна популярност могат да се похвалят и съживителните предавания на Орал Робъртс, един от пионерите на т.нар. „просперитетно евангелие“. А през 1961 г. се появява и първата християнска телевизия CBN, основана от баптисткия пастир Пат Робъртсън. Междувременно телевизията измества радиото като любимо средство за развлечение на американците. Затова „телевизионното евангелизаторство“ се превръща в поле на служение за редица християнски водачи, желаещи да достигнат с посланията си до широката публика.

Сред тези служители изпъкват и хора с консервативни богословски разбирания като Били Греъм. Но изглежда на най-голямо обществено внимание се радват представители на движението „Слово на вяра“ и привърженици на „просперитетното евангелие“. Съответно именно те оформят масовата представа за дейността на телевизионния проповедник. Така „евангелизаторството“ през екрана си спечелва редица критики както в светските, така и в християнските среди. За мнозина говорещите лица от телевизора са хора с неясни финансови интереси, които трупат огромни печалби за сметка на наивните зрители. Такива подозрения не са лишени от основание – някои „звезди“ на „телевизионното евангелизаторство“ се сдобиват с огромно благосъстояние и карат луксозни коли, даже собствени самолети. Има и осъдени и вкарани в затвора за счетоводни измами (Дж. Бейкър).

Богословските критики срещу това явление са свързани най-вече с разпространението на „просперитетното евангелие“. Например, Дж. Макартър пише през 2009 г.: „Някой трябва да го каже открито: тези лецителни чрез вяра и проповедници на здраве и богатство, които преобладават в религиозните предавания, са едни безсрамни мошеници. Тяхното послание не е истинското Евангелие на Исус Христос. Няма нищо духовно, нито чудотворно в техните витиевати слова на сцената. Това са коварни уловки, с цел за извличане на изгода от отчаяни хора. Става дума не за Божии служители, а за алчни самозванци, които извращават Божието слово заради пари.“

Един от най-влиятелните телевизионни проповедници с лоша слава е вече споменатият Джими Суагърт. Той е роден в малко градче в Луизиана през 1935 г. Има трудно детство, през което преживява обръщение към Бога. По собствените му думи, той чува Божия глас, докато чака на една опашка, за да си купи билет за кино. Предава живота си на Христос и започва да проповядва и изпълнява гопъл музика още като юноша. Едва на 17 г. се жени за 15-годишната Франсиз Андерсън и започва да служи като пътуващ благовестител.

Животът на младото семейство е труден – разчитат на оскъдни дарения. Веднъж се събуждат в караваната си, когато тя е

залята от внезапно наводнение. „Дяволът се опита да отнеме живота ни – разказва Суагърт, – а после години наред сънувах как се боря с този потоп и се давя.“ Но най-голямата му борба е с изкушението да се присъедини към братовчед си Джери Ли Луис, който пътува и изнася концерти заедно със звезди на рокендрола като Джонни Кеш и Елвис Пресли. Братовчед му вече печели добри пари. Продуцентът на легендарните *Sun Records* предлага на Суагърт да се присъедини към групата и така да разнообрази нейната програма с гопъл изпълнения. Офертата е много привлекателна за Суагърт, но той отказва след мъчително колебание. Това е едно от най-драматичните решения през живота му.

През 1961 г. Суагърт е ръкоположен и пренася служението си в радиото. В продължение на няколко години програмата се излъчва от 700 радиостанции в САЩ. После той построява църква в град Батън Руж, която разширява с телевизионно студио, а от 1971 г. започва собствено предаване: *The Jimmy Swaggart Telecast*. Дори и хора, които не одобряват посланията му, често споделят, че са очаровани от стила му на проповядване. „Той се поклаща, извива, вика и завихря своя собствена магия – пише историкът Р. Балмър. – Шумен и предизвикващ разнопосочни реакции, Джими Суагърт рядко се затруднява да загържи вниманието на хората.“ Списание *People* го определя като „очарователен изпълнител“, който се разхожда по цялата сцена, „говори с патос, плаче, издига библията си високо над главата... като нахъсва последователите си и себе си до някакво поклонническо безумие“.

Това телевизионно служение бързо се разраства. Суагърт страстно зове към борба с греха и разказва за добрия дар на Божията изкупителна благодат. В зенита на славата му, неговите проповеди се слушат от около 510 милиона души в 145 страни. През 1987 г. той получава дарения от средно 500 000 долара на ден.

Тогава настава грандиозното сгромолясване. Синът на негов съслужител, полицай по професия, забелязва, че Суагърт често се отбива в хотел, където се наемат евтини стаи за бързи сексуални услуги. Решават да му устроят „фотокапан“ и скоро го заснемат как влиза в хотела с доста по-млада от него жена. По-късно тя ще разкаже, че се е срещала с него ежесечно в продължение на няколко години, като е получавала пари за секс и за да позира за провокативни „горещи“ фотографии. Знаела кой е той, макар че Суагърт искал да го нарича просто Били.

Изобличен от съслужителя си, Суагърт признава за тези похождения – най-напред само пред него, а после пред съпругата си и пред своята църква. Прави го, със сълзи в очите, и пред своята огромна телевизионна аудитория, като изповядва греха си пред Христос и моли да бъде очистен чрез скъпоценната Му кръв, с вяра в Божията простителност. Без да навлиза в подробности, признава, че се е поддавал на това изкушение още от първите години на служението си, тоест в продължение на три десетилетия. Съгласява се да се оттегли от амвона за три месеца, но не е готов да приеме изискването на своята деноминация *Assemblies of God* за поне едногодишна забрана. В крайна сметка не се подчинява на църковната дисциплина, напуска деноминацията и бързо се връща към телевизионното поприще.

Джими Суагърт на върха на славата си
| източник: nbcnews.com

>> Три години по-късно следва „още от същото“. Пътен полицай в Калифорния спира колата на Суагърт за превишена скорост и му иска документите за проверка. До телевизионния проповедник седи млада жена. Тя заявява, че не го познава – просто я бил взел от магистралата. Ако тези нейни думи не са достатъчно ясни, пред журналисти от телевизионен канал в Лос Анджелис тя пояснява защо се е качила в колата му: „За секс. Това ми е работата. Аз съм проститутка.“

Този път Суагърт не предлага сълзи на зрителите си. Изповедта му пред църквата е доста различна: „Господ ми е казал, че това просто не е ваша работа.“ Той хвърля цялата вина върху Сатана и интерпретира плътските си дела като демонични атаки спрямо него. Нещо повече. Дяволът стоял и зад всичките критики и обвинения срещу него. Онези, които казвали, че Суагърт не може да проповядва след скандала, просто давали трибуна на обвинителя и се опитвали да убедят Божия служител, че е станал за посмешище пред света. Но Суагърт си напомним, че Сатана е лъжец, и затова решил

да не им обръща внимание. Щял да се оттегли за кратко, „за лечение и за да получи съвети“. Ала едва след няколко гена отново се появява на екран.

Служението на Суагърт претърпява срив, макар и не пълен. Той загубва 80% от зрителите си, даренията за дейността му намаляват съществено, а богослужебната му зала се изпразва. Много медийни канали прекратяват договорите си с него. Той обаче продължава с предаванията си още много години. Някои хора от църквата му и неговите близки продължават да смятат, че той

има „особено помазание“, което Бог не е оттеглил въпреки неговите падения. Намират се дори такива, според които той е станал по-добър служител след преживяното, като е започнал да набляга още повече на Божията благодат в посланията си. За други обаче разочарованието е пълно. Някои изцяло обръщат гръб на Христовата вяра, като заявяват, че с живота си Суагърт им е показал нагледно как цялата представа за Божията прошка е една измама.

Животът на Суагърт дава храна за размисъл и на изследователите. Р. Клап, редактор в сп. *Christianity Today*, вижда в негово лице пример за провала на много съвременни църкви: „Твърде често, в духа на крайния индивидуализъм, великите доктрини на Реформацията като *Sola Scriptura* („само Писанието“) и *Sola Fidei* („само чрез вяра“) се използват като жалки опити за избягване от лична отговорност и отчетност [пред събратята в Христос]. Случаи като този със Суагърт ясно показват колко много се нуждаем от преразглеждане на и сериозно отношение към новозаветното учение за Църквата.“

А историци като Сузана Кривулская обръщат внимание на лекотата, с която много служители (като Суагърт) успяват да избегнат последиците от своите деяния: „Опорени популярни проповедници са провели експерименти със затъмняване на истината и с признаване на истината... и са се научили да представят своите падения като свидетелство за ефикасността на Евангелието. Непокколебими в претенциите си, че имат правото да проповядват, въпреки че са хванати в дела, които иначе заклеят като неморални, харизматичните служители по телевизията изглеждат не могат да бъдат спрени – от скандала и въобще от нищо.“

Разбира се, би било пресилено да даваме отрицателна оценка на цялостното явление „телевизионно евангелизаторство“. Това е поприще не само на Джими Суагърт, на проповедници на „евтината благодат“ и на апостоли на фалшиво евангелие. На него са се подвизавали и продължават да се подвизават достойни Божии служители. Те разбират значението на медиите в съвременността и ги използват по добър начин за разпространение на християнското послание.

Необходимо е обаче повишено внимание към съблазните, които носи това мисионерско поле. То е особено привлекателно за търсачи на слава и за манипулатори от всякакъв вид – именно защото електронните медии достигат до голяма аудитория.

И още нещо: зрителите са склонни да съдят за проповедника преди всичко по неговия външен изглед и стил на изразяване, без обаче да имат възможност да общуват с него отблизо. А това сериозно затруднява изпитването на „телевизионните духове“ (вж. I Йоан. 4:1). В продължение на мисълта на Р. Клап, цитирана по-горе, съвременната Църква носи особено голяма отговорност кому поверява мисията да говори пред множествата. И как го държи отговорен за думите и делата му. □

Християнството в други страни

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

Зорница, 31 юли 1935 г.

Германия

Пастирите, които стоят за основните евангелски истини, са подложени на гонения. От тях 24 се намират в концентрационни лагери, 17 са в затвори, 23 са лишени от възможността да служат, а на 22 е забранено да проповядват. Въпреки протестите арестите продължават.

Пруският министър-председател ген. Гьоринг е заповядал на държавните власти да действат с всички законни средства против членовете на католическото духовенство, които използват за политически цели с авторитета на духовните си обязанности.

Фактически духовенството – католическото и протестантското – защитава вярата си и не се занимава с никаква политика.

Съюзът на младежките християнски дружества е издал наскоро позив, в който се казва: „Противниците на библейското християнство могат да се разделят на две главни групи. Има една група, която съвсем отрича християнството, има друга, която иска да задържи част от християнството, при все че се е отказала от по-голямата му част... Младежките християнски дружества изповядват несъкратеното библейско християнство. Ние приемаме цялата Библия като слово Божие и изповядваме Христа за Божий Син. Ние твърдим: Христос е Божий

Син, Христос е умрял за нашето изкупление, Христос е възкръснал, Христос е съдия на света. Ние се молим на Него, искаме да се облагородим и за това се нуждаем от прощение. Ние се нуждаем от мъжествено християнство“.

Ген. Лудендорф напечатал в своя орган статия за новия германски военен закон. Той изказал радостта си, че в армията не могат да служат като началстваци лица неарийци и че за в бъдеще евреите не ще могат да стават офицери. Но той отива по-нататък и казва: „Ако начело на германските войници не могат да стоят офицери-евреи, то германският народ не може повече да се покланя на еврейския бог. Трябва да свършим с култа към Йехова и с християнството.“ Но генералът забравя, че Бог поругаем не бива.

СССР

От Харбин се получават известия за нови гонения против духовенството в СССР. От централните губернтски градове 25 владици и около 6000 свещеници и дякони са изпратени на принудителна работа. В това число са и архиепископ Димитрий, управляващ Петроградската епархия, московският епископ Питирим и някои професори от Духовната академия.

В *еврейските вестници* е поместено съобщението на Националния вероизповеден комитет за подпомагане, действащ под председателството на кардинал Иницер. В това съобщение се казва, че в Украйна са осъдени на смърт (и очакват изпълнение на присъдата) пастир Владимир Зайб от Днепропетровск и п-р Фридрих Дейчман. Двайсет и седем други пастори се намират в затвора. За сега по цялата територия на СССР, само 20 лютерански пастори продължават свободно да изпълняват своите задължения към паството си.

По други сведения, още шестима пастори немци са осъдени на смърт.

Московският кореспондент на *Хавас* съобщава: В района Иваново–Вознесенск деца ходят по колхозите и събират пожертвования за свещеника. В Ростов–Ярославско дейността на сектите се е усилила. В Рибинск евангелските християни имат успех.

Полша

На това място във в. *Зорница* бяхме писали за апела на евангелистите в Полша за междуцърковно единство. Този апел е дал плод.

През 22–26 юни 1935 г. във Варшава, в салона на Лютеранската реформирана църква се е състоял първият събор за *вдълбаване* на духовния живот. □

Сьорен Киркегор и екзистенциализмът в съвременната култура

п-р Данаил Игнатов

Сьорен Киркегор (1813-1855 г.) е сред най-влиятелните философи и богослови в края на XIX и най-вече през XX век. Смята се за баща на екзистенциализма като философско и богословско направление. Неговите съчинения се съсредоточават върху проблеми на християнската етика, църквата като институция, апологетиката. Поставя по свой начин ударение върху вярата в Исус Христос. От една страна критикува институционалния характер на Лутеранската църква като гържавна църква на Дания, а от друга страна развива критично отношение към хладния рационалистичен подход на Просвещението.

Роден е в Копенхаген, най-малък от седем деца. Има трудно детство. Преживява тежко смъртта на баща си, към когото изпитва силна привързаност, въпреки строгите му методи на възпитание. Вместо играчки и детски игри, бащата използвал един вид ситуационни игри с разкази за живота в града и обсъждане на картини, изобразяващи Христос на кръста или Авраам, вдигнал ножа си над главата на Исаак.

През 1830 г. Киркегор се записва в Университета на Копенхаген, за да учи богословие. Но неговият неспокоен дух се бунтува срещу академичните изисквания и срещу необходимостта да изучава предмети, които не го интересуват. Казвал, че не вижда себе си като човек, „посветен на спекулацията“, че не го интересуват „това което трябва да знам“, а „това, което трябва да правя“. А подобни идеи се споделяли вече и от други професори.

Църквата „Св. Богородица“ в Копенхаген, където е проповядвал Киркегор | източник: visitdenmark.de

Киркегор задълбочава изследванията си върху това какво означава да станеш християнин. Според него, в християнството става въпрос за познаване на нещо напълно чуждо на човека. Това се обяснява не само с факта, че Бог е съвсем друг, но и че човекът е грешник. Вярата е дар от Бога. Откровението, което Той би могъл да даде на човека, ще бъде винаги

външно за човека откровение. Трудността да станеш християнин се дължи на парадокса, че за да станеш такъв, трябва да основеш своето вечно блаженство върху едно историческо събитие. В такъв случай вярата е *скак в абсурда*. Вярата е винаги борба, тя е решение на индивида. В решението става християнин. „Вярата е едно чудо и все пак никога не е изключен от нея, защото звеното, което обединява живота на всички хора, е страстта, а вярата е страст.“ Тук забелязваме напрежението, което напират между библейското настояване, че вярата е дар от Бога, и просвещенското разбиране, че тя зависи от волята на индивида.

Макар да се обявява против обосноваването на християнството с обективни аргументи, той пише с особена страст за индивидуалната връзка с Христос чрез вяра. „За човека истинския път към съществуването е пътят, водещ към Христос, Който във всеки момент е и Бог, и човек. Единствен Той съществува действително като индивид, за да даде възможност на човека в отношението му към Него като към индивидуалност да се превърне в съществуващ индивид.“¹ Вярата поставя решителен акцент върху настоящето. Появата на Христос е парадоксално неисторична в своя история. „Да вярваш означава до приквръст пред Онзи, Който присъства вечно и сега.“ Живият Христос е Онзи, Който съди историята, а не онзи, който бива съден от нея.

През целия си живот Киркегор се издвигал като *противник на Хегел* и на опитите да се създаде обща система на религиозното мислене, обхващаща всичко. В крайна сметка той остава повлиян и от неговата философия, и от тази на Кант. Същевременно се отнася твърде критично към претенциите на *емпиризма* да обяснява света, защото научните методи, които се опират предимно на наблюдение, не могат да обяснят духовния свят.

За него всеки индивид, който иска да се отличава от тълпата, трябва да вземе собствените си решения и трябва да ги приложи като отговорен човек пред Бога. Истината трябва да се осмисли като *моята истина*, истината за мене. Това е лично приложение на обективната истина в един самостоятелен, собствен живот. Човекът трябва да се *себеактуализира*, като премине през три етапа на развитие – като започне от естетичния (в който се ръководи от удоволствието), премине през етичния (в който се ръководи от морални задължения) и стигне до религиозния (в който се ръководи от вяра в Бога).

Сьорен Киркегор - недовършена портретна скица около 1840 г. (худ. Н. Киркегор) | източник: Wikipedia

Първоначално идеите на Киркегор се разпространяват само в скандинавските страни, но след като трудовете му са преведени на немски и френски, той става един от най-популярните философи на Запад. Оказва влияние на екзистенциалистично мислещи философи и богослови като Мартин Хайдегер, Паул Тилих, Рудолф Булман, Емил Брунер, както и на Габриел Марсел, един от най-известните католически богослови-екзистенциалисти. Мисълта на Киркегор и руският писател Фьодор Достоевски насочват някои православни богослови към своеобразен „богословски екзистенциализъм“. Между тях можем да посочим имената на Георги Флоровски, Думитру Станилое, архим. Софроний Сахаров.

Протестантският мислител Корнелиус Ван Тил посочва, че Киркегор наистина дава първия израз на най-очебийните характерни черти на *модерния екзистенциализъм*.² Като не приема, че може да има обективна истина и че е необходимо да се приема изцяло историческата достоверност на Писанието, а същевременно призовава хората към вяра в Христос, датският философ по своеобразен начин го изолира само в личните религиозни преживявания. Така Киркегор допринася за настъплението на *релативизма* в либералното богословие, а в по-широк план – и в нашата съвременна култура. □

¹ О. Коли, *Киркегор* (Одри, 2004), 44 с.

² Корнелиус Ван Тил (1895-1987 г.) е сред неоортодоксалните реформирани холандски философи и богослови като Херман Дойеверд, Херман Бавинк и Абраам Кайпер, които имат определен принос към съвременната християнска апологетика.

Човекът, който създаде неделното училище

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

Зорница, 6 ноември 1935 г.

Неделното училище като движение води началото си от Роберт Рейкс, който преди повече от 150 години е положил основите му. Днес движението брои тридесет милиона ученици с повече от три милиона надзиратели и учители.

Рейкс бил виден гражданин в Глостър. Като гледал плачевното състояние на бедните деца в града, решил да стори нещо за тяхно добро. Първото му неделно училище се открило в една кухня. След някои начални мъчнотии успехът бил такъв, че в разни части на града и други такива училища се открили. Това са основите на едно движение, на което е съдено да упражни голямо влияние по целия свят.

Рейкс ревностно изучавал Библията и черпел вдъхновението си от нейните страници. От писмата му ние научаваме колко дълбока е била вярата му и колко здраво се е основавала тя върху Светото писание. Писмата му са пълни със Словото Божие.

„Да не се отчайваме – призовава Роберт Рейкс. – Нека викаме към Оногова, за Когото всичко е възможно! Той дава сила на отслабналите и умножава мощта на немощните“.

При друг случай той говори за помощта, която е получил от книгата Псалми: „Никога не съм така годен за работа, както когато чета или повтарям стихове от това божествено

съчинение. Псалмите са главната ми утеха, когато ме връхлети беда. В тях намирам благодарствени слова, когато сърцето ми се радва.“

Трябва да добавим, че ако всяко неделно училище е основано върху Библията, полезността от него ще зависи от верността към Книгата на книгите. Ако Библията не е на централно място в неделното училище, то не може да върши истинската си работа.

Докато *Неделното училище* като движение си поставя за цел да привежда млади и стари към познаване на Писанията, то ще бъде сила и благословение в света. □

„Запознайте се с България“ от Рубен Маркъм

Литературно пътешествие в душата на България

Владислав Райчинов

Книгата *Запознайте се с България* на американския мисионер, учител и журналист Рубен Маркъм (1887-1949 г.) предлага задълбочен поглед към България в периода между двете световни войни. След като е служил почти две десетилетия у нас, Маркъм наблюдава и пише като човек, който се чувства истински свързан с българския народ и неговата участ. Публикувана първоначално на английски през 1931 г. под заглавието *Meet Bulgaria*, книгата разглежда географията, историята, културата, бита и всекидневието на българите. За Маркъм България не е просто географско или политическо пространство – тя е земя на контрасти, която държи на своите традиции, но наред с това поема по пътя на модернизацията.

По думите на самия автор, „настоящата книга е набързо създадено журналистическо произведение, написано под влиянието на обстоятелствата в много различни местоположения и времеви периоди“. На нея не бива да се гледа като на справочник, настоява Маркъм. Една от ключовите теми в книгата е развитието на България, с особено внимание върху аграрния ѝ характер към края на двайсетте и началото на трийсетте години на XX век. Спомените му рисуват България като преимуществено селска страна, в която над 80% от населението живее в селски райони – факт, който говори много за традиционните ценности и начина на живот на българите.

ДЕЙНОСТТА НА МАРКЪМ В БЪЛГАРИЯ

Р. Маркъм посвещава на България голяма част от живота си (вж. Зорница, 06/2023). Работи като мисионер, преподавател и журналист, като сътрудничи на различни български издания. Роден в Канзас и завършил богословие през 1912 г., той пристига у нас като мисионер по покана на СЕСЦ.

След Първата световна война се връща за кратко в САЩ и лобира в полза на България. По-късно, през 1920 г., отново пристига у нас и повече от десет години редактира материали на Американския борд на чуждестранните мисии. Установява се в Самоков, където активно участва в образователни и публицистични дейности. В Самоков се раждат и трите деца на Рубен и неговата съпруга Мери Елизабет, всяко от които е с българско име: Елеонора, Елена и Йордан.

Известен със своята критичност към властите, Маркъм защитава работниците и селяните, публикувайки собствен вестник на име *Свят*, който обаче е принудително закрит през 1928 г. По това време Американският борд на чуждестранните мисии прекратява финансирането, а Маркъм обръща гръб на мисионерското призвание и става сътрудник на вестник *Монитор*, издание на култа *Christian Science*.

През 1931 г. издава книгата *Meet Bulgaria* със спомени и пътеписи, а две години по-късно се премества със семейството си във Виена, като кореспондент на *Монитор* за Източна Европа. След Втората световна война отново пристига в България за няколко години. В докладите си разкрива как страната е обхваната от тоталитарния режим, което довежда до прогонването му от новата комунистическа власт през 1949 г.

На 1 ноември 2024 г. издателство „Българска история“ пусна на пазара превод на книгата *Запознайте се с България*: издание с огромна стойност в исторически и духовен план.

Първоначално книгата е издадена на английски език през 1931 г. със заглавие *Meet Bulgaria*.

Преводът, направен от Аглика Маркова, е белязан от майсторство и дълбоко уважение към оригиналния текст. Съвременното издание умело пресъздава автентичния глас на мисионера Рубен Маркъм за днешната българска аудитория.

ЯРКИ ОПИСАНИЯ, БОГАТИ ИЛЮСТРАЦИИ

Оригиналното издание на книгата *Meet Bulgaria* включва около 200 илюстрации, които Маркъм старателно събира и подготвя. За жалост, в превода всички тези изображения отсъстват. В края на книгата той изказва признателност към служителите от кооператив „График“ за оказаната помощ при странирането. „Всяка една от половин милион букви беше поставена на мястото си от трима мъже и една жена, никой от които не можеше да прочете и едно изречение на английски“, разказва Рубен Маркъм. Изключително любопитно е неговото описание на предпечатния процес и подготовката на текста.

Запознайте се с България е разделена на четири части, всяка от по пет глави. Първата е посветена на географията, историята и населението на България, с акцент върху формирането и препитанията на българския народ. Втората част е посветена на селския живот, а специално място е отделено на прозата и поезията на ежедневието, а също на бита, труда и забавленията в българската провинция. Очевидно Маркъм е увлечен от богатата изразност и пластичността на народния говор, защото в седма глава от тази част изброява около 150 колоритни български пословици („Кокошката и с гащи си е кокошка“, „Езикът кости няма, но кости кърши“, „Шушу-мушу къща разваля“ и др.) и прави свой превод на дузина народни песни (които в българското издание от 2024 г. са оставени на английски език, „за да се представи уникалният начин, по който са били интерпретирани“).

Третата част се спира на културния живот у нас (литература, живопис и театър) и прави ценен анализ на социалната структура на обществото. Като пример за похода на Маркъм споделяме следния откъс от 18 гл., озаглавена „Как се свързват двата края“:

Жените на България са много активни участници в натрупването на това богатство. Неукротимата тяхна енергия е източникът на по-голямата част от четиринайсетте милиарда лева – годишен приход от земеделието. Тъй като те се грижат за кравите, гледат пилците и в много случаи – свинете, немалка част от осемте милиарда лева, които идват ежегодно от животновъдството, са също тяхна заслуга. Практически всички пет милиарда лева от домашната промишленост идват от техните усилия. Дори там, където става дума за индустрии с тежка работа, жените играят извънредно важна роля. Жените в България могат да правят всичко – от коситба, жътва, вършитба, оран и сечене на дърва до наместване на счупени кости, прогонване на зли духове, предсказване на бъдещето и съчиняване на забележително умни народни песни; към това се добавят уменията да се пожертват, когато се наложи да подпомагат братята си, годениците си и съпрузите си за удостоверяване достоверността на някакъв документ; но всичко това не пречи на мъжете и до този момент да говорят пренебрежително за „женска работа“, да смятат жените за възгупави и недоразвити създания. И най-странното от всичко е, че българските жени са възприели тази низша роля със смайваща кротост и че наистина се държат така, като че ли са длъжни да се оправдават за съществуването си.

В последната част Маркъм проследява процесите на модернизация в образованието, политиката и културата на българското общество. Той долавя баланса, който България търси между историческата идентичност и новите предизвикателства на бързо променящия се свят. В 16 глава той анализира развитието на промишлеността и занаятчийството и формирането на професионални гилдии (като отделя специално внимание на дейността на обушари и грънчари, както и на производството на предмети от желязо за бита).

„Запознайте се с България“ от Рубен Маркъм

следва от 15 стр.

В крайна сметка обаче се връща към предупреждението, че „създаването на процъфтяваща индустрия в една нова, земеделска държава не е никак лесно“. Според него в този процес има много стойност, но и той носи сериозни рискове за селското стопанство.

В 19 глава от книгата, озаглавена „Американските вдъхновители“, Маркъм изброява приноса на свои сънародници в следните учебни заведения: Американския колеж в София, девическите училища в Ловеч и Самоков, Американската детска градина в София, класните училища в София и Пордим и други. Разделът завършва с благодарности към всички, допринесли за създаването на книгата с озаглавена някак нехайно глава: „Е, това беше!“.

ПОГЛЕД В БЪЛГАРСКАТА ДУША

Запознайте се с България е незаменим източник за разбирането на историческото и културното наследство на страната. През очите на Маркъм читателите получават възможност да видят България, каквато я е обикнал и защитава авторът.

Като представител на една от най-индустриализираните държави по онова време, Маркъм е впечатлен колко трудолюбив и дълбоко свързан със земята е българският народ. Тази връзка има духовен характер – земеделците и животновъдите гледат на земята като на наследство, предавано от поколение на поколение.

Маркъм пише живописно и ангажиращо. „Моят дълг бе да представя България така, както я видях – признава мисионерът, – колкото и да се различаваше от идеализираните представи за нея.“ Той ни пренася в свят на сурови планини, дълбоки гори, бурно море и пъстроцветни ниви, рисувайки съвсем сетивна картина. Особено въздействащи са описанията му на селския пейзаж. Малките ниви, покрити с цветя, маковите поля и редиците лозя на слънчевите хълмове са същинска симфония на красотата.

Рубен Маркъм също така открито обсъжда предизвикателствата, пред които се изправя България през междувоенния период, включително политическата нестабилност и икономическите трудности. Неговият диалог с българските власти никога не е бил белязан от лекота и разбирателство: „През краткия период, докато чакахме книгата да излезе от печат, се смениха няколко правителства.“

Именно критичното му отношение към политическата върхушка ще доведат до спирането на неговото издание Свят в края на двайсетте години и прогонването му от страната две десетилетия по-късно.

Наред с това, Маркъм не спестява и някои по-особени черти на балканския нрав, които явно изглеждат необичайни за американците, като склонността на българите да избягват директния контакт и специфичния начин за цитиране на поговорки. Въпреки това основното му впечатление е положително. В края на книгата той възторжено заявява, че България е съставена „от любов, вяност, романтика, теменужки, славеи, бебета, повити така плътно, че напомнят пашкули, равнодушни волове, амбициозни младежи, черковни камбани и кавали, крайно отчаяние и редки победи, малко вълнения и много дълг“.

Въпреки смесените чувства от наблюдаваните контрасти, сред всичко това, пише той, се съзира „една упорита нация, която

бавно, но сигурно расте и не спира да расте през дългите тежки векове“.

Книгата предлага искрен поглед към българското общество, което Маркъм описва като пестеливо, скромно, с висока степен на общностна свързаност. Той подчертава практичния ум на българите, които избягват показността и ценят простотата. Дори интелектуалците пътуват в трета класа, като следват националния идеал за скромност и практичност: „Българите се възприемат като точно толкова добри, колкото е човекът до тях – и разчитат на същата възможност да напреднат. Това е България.“

Чудесният превод на книгата на български език от Азлика Маркова, направен близо век след оригинала, дава на съвременните читатели шанс да видят България през очите на този толкова добронамерен и проникателен чужденец. Перспективата на Маркъм е едновременно уважителна и критична, изпълнена с възхищение към духа и характера на българите. Началният въпрос „Що е България?“ задава тона за едно завладяващо пътешествие из природата, културното богатство и народната душевност.

Запознайте се с България е не просто исторически разказ, а ценна литературна снимка на българската душа. Стилът на Рубен Маркъм е пропит от дълбока и трайна любов към България и това прави книгата задължително четиво за всеки, който се интересува от политическото, културното и общественото развитие на страната. Книгата е свидетелство за дълбоката връзка между един проникателен публицист и българската нация между двете световни войни, като отдава дължимото на пословичната устойчивост, присъщата скромност и общностния дух, залегнали в основата на българския характер. □

ЩЕ СЕ АБОНИРАТЕ ЛИ ЗА ЗОРНИЦА ЗА 2026 Г.?

СКЪПИ ПРИЯТЕЛИ на ЗОРНИЦА,

Преди всичко, благодарим ви!

Благодарим за вашата вяност! Всеки абонамент, всяко закупуване на брой, всяко обаждане или писмо до редакцията вдъхва нови духовни сили на нашия екип.

В навечерието сме на една безпрецедентна стъпка в новата парична политика на България: въвеждането на *евро*. Екипът на *Зорница* следи внимателно този процес и активно се готви за прехода. Нашето желание, както винаги, е доколкото може да защитим джоба на читателя. Затова през 2026 г. цената на вестника не само няма да поскъпне, но и дори ще падне леко. Ако в момента един двоен брой струва 3 лева, новата цена от януари ще бъде **1,50 евро** (вместо 1,53 евро).

Същото важи за годишния абонамент. Ако през 2025 г. той беше бе 16 лева, за следващата година ще бъде точно **8 евро** (вместо 8,18 евро) за шест двоен брой.

Напомняме, че вече издаваме *Зорница* в шест броя годишно, всеки от тях двоен:

- бр. 1, януари-февруари
- бр. 2, март-април
- бр. 3, май-юни
- бр. 4, юли-август
- бр. 5, септември-октомври
- бр. 6, ноември-декември

АБОНАМЕНТ през БЪЛГАРСКИ ПОЩИ

Можете да се абонирате през Български пощи за цялата 2026 г. (или само за част от годината). До 31 декември 2026 г. абонирането ще става в *български лева* и ще струва **15,65 лева в клоновете на Български пощи**.

От 1 януари 2026 г. Български пощи ще приемат абонаменти *само в евро*. Новото е, че ще можете да се абонирате и за по-малък брой издания в рамките на годината.

АБОНАМЕНТ през РЕДАКЦИЯТА

Както обичайно, можете да направите групов абонамент (минимум 10 броя) с директно писмо до редакцията на *Зорница*. Цената е както досега: **16 лева за един абонамент**.

Пишете на редакционната поща (vestnik.zornitsa@gmail.com) за подробности и издаване на фактури.

ФИНАНСОВИ ДАРЕНИЯ

Имаме нужда от подкрепа – с абонаменти, дарения и молитви, – за да обезпечим издаването на *Зорница* и да продължим да повишаваме качеството на материалите.

